

Innhold

■	■	■	2	Styret i 2002
	■	■	3	Innledning
		■	5	Resultatregnskap
	■	■	8	Avdeling for internasjonal politikk
■	■	■	12	Avdeling for Russlandsstudier
■		■	15	Avdeling for internasjonal økonomi
	■	■	19	Avdeling for utviklingsstudier
		■	22	Training for Peace
	■	■	24	Prosjektgruppen for studier av Den persiske golf
■	■	■	26	Informasjonsavdelingen og formidlingen ved NUPI
■		■	30	Administrasjonsavdelingen
	■	■	32	Konferanser og seminarer 2002
	■	■	37	Doktorgrader
	■	■	40	Publikasjoner i 2002
		■		
■				
■	■			

Styret i 2002

Faste medlemmer

Paul Chaffey [leder], administrerende direktør
Anne Lise Mellbye, konsulent
Jon Ivar Nåsund, int. sekretær [†]¹
Kari Vogt, førsteamanuensis
Kjetil M. Stuland, administrerende direktør
Per Botolf Maurseth, forsker
Pernille Rieker, forsker

Varamedlemmer

Helene Sjursen, forsker
Stein Kuhnle, professor

Personlige varamedlemmer

Vibeke L. Sand, konsulent
Tore Bjørge, forsker

Sverre Lodgaard, direktør [ex officio]

¹ Jon Ivar Nåsund avgikk ved døden 4. januar 2003. NUPIs styre mistet et viktig medlem ved Nåsunds bortgang.

Formål

Norsk Utenrikspolitisk Institutt [NUPI] har som formål å bidra til økt innsikt i mellomfolkelige spørsmål ved å drive forskning og utredning og ved å spre informasjon om internasjonale forhold.

Instituttet skal selv bygge opp og vedlikeholde kompetanse på områder av sentral betydning for norsk utenrikspolitikk. Instituttet har en fri og uavhengig stilling i alle faglige spørsmål.

Oppgaver

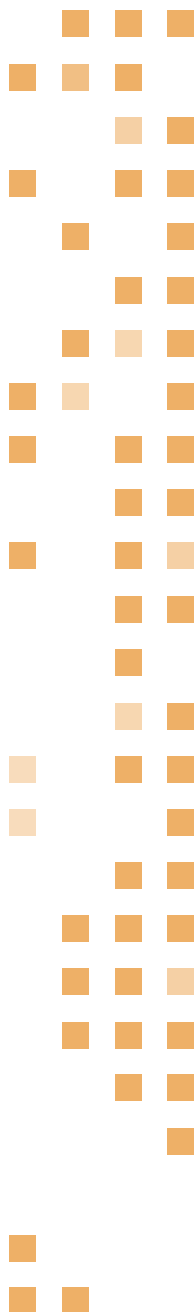
- ▼ selv ta initiativ til forskning og utredningsarbeid innenfor sitt ansvarsområde
- ▼ påta seg oppdrag fra offentlige myndigheter og private og offentlige organisasjoner
- ▼ formidle forskningsresultater og forskningsbasert informasjon både til særskilte brukergrupper og allmennheten

- ▼ gjennom samarbeid med aktuelle brukere bidra til at resultatene blir nyttiggjort i samfunnet
- ▼ gjennom samarbeid med norske og utenlandske forskningsinstitusjoner og fagmiljøer arbeide for et høyt faglig nivå, og medvirke til kompetanseutvikling og rekruttering

Serviceerklæring

- ▼ Alle forskningsprodukter og publikasjoner skal holde høy kvalitet og leveres til riktig tid
- ▼ NUPIs seminarer og kurs skal være av høy kvalitet. Skoleklasser på besøk skal tilbys et opplegg tilpasset sitt nivå
- ▼ Henvendelser utenfra skal besvares raskt av person med riktig kompetanse. NUPI skal ha et døgnåpent tilbud via sine hjemmesider. Informasjonsavdelingen skal være tilgjengelig også utenfor arbeidstid

Innledning

Også i 2002 kastet terrorangrepet mot USA året før lange skygger over internasjonal politikk. Angrepet virket som en katalysator for en omfattende omlegging av amerikansk utenrikspolitikk. En ny doktrine om «forebyggende angrep» ble satt på dagsordenen av verdens eneste supermakt, og vi opplevde en økt tendens til amerikansk alenegang koblet med transatlantiske spenninger av et helt nytt kaliber.

I vår tid kommer nye «asymmetriske» trusler som terrorisme og internasjonal kriminalitet i tillegg til de tradisjonelle truslene stater imellom. Samtidig øker – og endrer – internasjonale organisasjoner sin betydning og sine nedslagsfelt. Internasjonal politikk er både mellomstatlig og transnasjonal, og globale og regionale sikkerhetsspørsmål henger tettere sammen enn før. Skillet mellom innenriks- og utenrikspolitikk viskes gradvis ut. Det internasjonale systemet er i drift og krever mer komplekse forståelsesmåter enn tidligere.

I 2002 opprettet NUPI en ny avdeling, Avdelingen for internasjonal politikk, som nå er NUPIs største og innbefatter de to tidligere strategiske instituttprogrammene *Europa – integritet og suverenitet* og *Kollektiv sikkerhet*. Omorganiseringen tok konsekvensen av at det ikke lenger gir mening å skille skarpt mellom det regionale og det globale nivået i internasjonal politikk, og at tilnærmingen til fagfeltet krever økt helhetstenkning og tverrfaglighet. Temaene den nye avdelingen fokuserer på, er europeisk og transatlantisk sikkerhet, krisehåndtering og sikkerhetsbygging, FN og godt styresett, terrorisme og internasjonal kriminalitet samt staten og det internasjonale statssystemet. Erfaringene etter et drøyt halvår er gode, og omorganiseringen har gitt ny synergi.

Generelt faller forskningen ved NUPI i to ka-

tegorier: Den ene dreier seg om spørsmål av særlig betydning for norsk utenrikspolitikk og norske selskaper i utlandet. Den andre er internasjonalt orientert og gjelder flernasjonalt og transnasjonalt samkvem.

For Russlandsavdelingen har forskning på russisk sikkerhets- og utenrikspolitikk vært et hovedsatsingsområde også i 2002, både hva angår russisk utenrikspolitikk generelt og de bilaterale relasjonene mellom Norge og Russland mer spesielt. De tre andre hovedpilarene er institusjonalisering og konsolidering av Den russiske føderasjon, og sentrum–periferi-relasjoner i landet – samt en økt satsing på det postsovjetiske området, som særlig har kommet til de siste par årene.

Avdelingen for internasjonal økonomi arbeider med internasjonal økonomi og utviklingsøkonomi. En viktig del av norsk utenrikspolitikk har, som følge av økt globalisering, i enda større grad enn tidligere kommet til å dreie seg om internasjonalt samarbeid på det økonomiske området. I tråd med dette har økonomiavdelingen gradvis blitt utviklet som et av de sentrale kompetansemiljøene i Norge på dette feltet. Avdelingens arbeid spenner fra teknologi via handelspolitikk til europeisk integrasjon og politisk økonomi, og nord–sør-spørsmål har en viktig plass.

Utviklingsavdelingen fokuserer på bistand og utviklingsspørsmål i sør, og deres betydning for norsk utenrikspolitikk. Forskningen er konsentrert om to temaer som delvis overlapper hverandre: bistand og forholdet stat–samfunn. Avdelingen arbeider med internasjonale aspekter ved utviklingsprosesser generelt, med nord–sør-relasjoner og bistandspolitikk, og med politiske og økonomiske prosesser i sør med spesiell referanse til demokratiseringsprosesser og etniske konflikter.

I tillegg til avdelingene har NUPI også to prosjektenheter, Training for Peace in Southern Africa (TfP) og Prosjektgruppen for studier av Den persiske golf. Formålet med TfP er å bistå landene i det sørlige Afrika med å bygge kompetanse for deltakelse i fredsoperasjoner. Den persiske golfgruppen studerer spørsmål vedrørende samarbeid og konflikt i land som Iran, Irak og Saudi-Arabia.

NUPI satser på en kombinasjon av langsiktig kompetanseoppbygging og oppdragsforskning for statlige og private aktører. Den langsiktige kompetanseoppbyggingen blir blant annet ivarettatt av instituttets doktorgradsproduksjon. Instituttet hadde ved utgangen av 2002 16 medarbeidere i hovedstilling med doktorgrad, mens 13 arbeidet med sine avhandlinger. Kompetanseoppbyggingen gjenspeiles også i en jevn økning i den internasjonale publiseringen. I 2002 ble 22 artikler publisert i fagfelleverderte internasjonale tidsskrifter, og åtte bøker ble publisert på internasjonale forlag.

NUPI legger vekt på samarbeid med andre forskningsinstitusjoner i inn- og utland og har blant annet et godt samarbeid med sine søsterinstitutter i Norden. Blant samarbeidstiltak i 2002 kan nevnes NUPIs deltakelse i et internasjonalt konsortium som drøfter ulike måter å redusere trusselen fra usikrede eks-sovjetiske masseødeleggelsesvapen på.

Siden starten i 1959 har NUPI hatt en særskilt forpliktelse både til å forske på utenrikspolitiske spørsmål og å dele sin kunnskap med allmennheten. I 2002 ble første del av

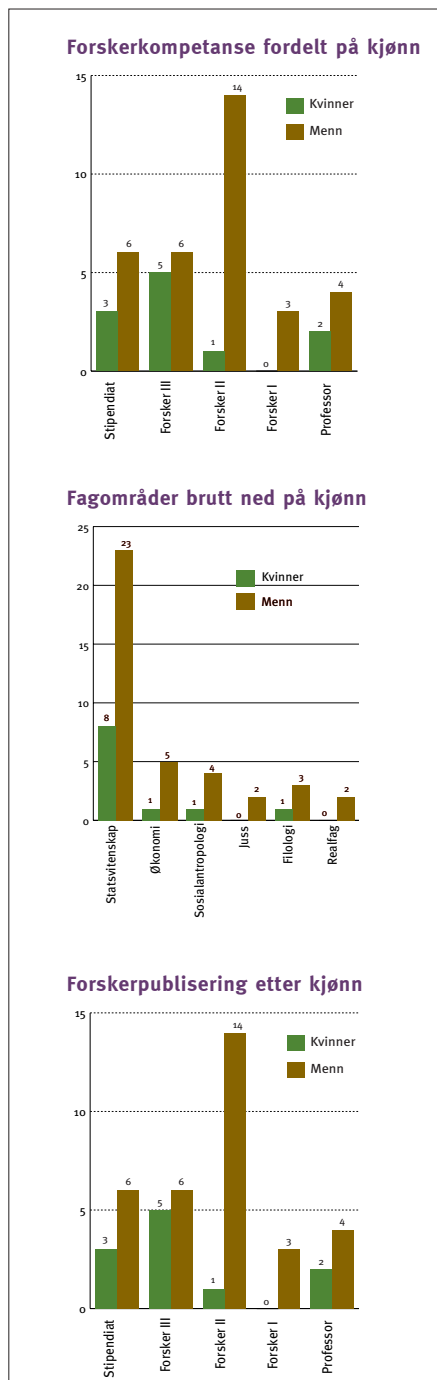
NUPIs historie nedtegnet – om instituttets gründerperiode fra oppstarten ved årsskiftet 1959 og frem til utgangen av 1960-tallet. Da NUPI ble etablert var det ennå ikke gått 15 år siden 2. verdenskrig, og instituttet skulle representere et bidrag til en av etterkrigstidens største utfordringer – å skape mellommenneskelig forståelse og derigjennom unngå at slike katastrofer som 2. verdenskrig representerte, fant sted igjen. Dette resulterte i NUPIs doble formålsparagraf, som slår fast at instituttet ikke bare skal forske på, men også informere allmennheten om internasjonale forhold. Utfordringen fra etableringen av NUPI for godt over 40 år siden er like viktig i dag, selv om verdens konflikt- og allianselinjer har endret seg mange ganger siden 1959.

NUPIs utstrakte informasjonsvirksomhet omfatter blant annet NUPIs bibliotek og NUPI-forlaget, som i 2002 ga ut 25 titler i form av bøker, rapporter og notater – samt tre tidsskrifter og en artikkelserie, herunder *Nordisk Østforum* som NUPI overtok fra Universitetsforlaget ved inngangen til 2002. Det ble arrangert et 60-talls større og mindre seminarer og konferanser. Informasjonsavdelingen har ansvar for kontakten med pressen, skoleinformasjon og andre informasjonstiltak, yter bistand når NUPI-forskere publiserer på andre forlag og i andre tidsskrifter og har redaktøran-svar for NUPIs nettsted. I tillegg kommer NUPIforskernes bidrag i mediene når internasjonale begivenheter og kriser står på dagsordenen.

NUPIs administrasjon har i 2002 videreført arbeidet med oversendelse av eldre arkivmateriale til Riksarkivet, HMS-arbeid, interninformasjon og kursing og arbeidet med rutiner og regelverk innenfor instituttets økonomi- personaladministrasjon. PC-parken er oppgradert og sikkerhetsrutinene sterkt forbedret. I forbindelse med omorganiseringen sommeren 2002 ble det også gjennomført en større endring i romprogrammet.

Instituttets regnskap viser tilnærmet balanse mellom inntekter og kostnader. Andelen av eksterne inntekter er økt til 67% og UFDs basisbevilgning tilsvarende redusert til 33%.

Med rundt 80 medarbeidere og tilknyttede er NUPI det største utenrikspolitiske instituttet i Norden. I 2002 ble det utført 70,6 årsverk ved instituttet.

Resultatregnskap

Resultatregnskap ¹	Note nr.	2002	2001	Noter til regnskapet
Driftsinntekter				
Basisbevilgning		14 931 000	14 434 000	Note 1: Regnskapet som avgis, følger i hovedsak prinsippene nedfelt i regnskapsloven og anbefalinger om god regnskapsskikk der hvor det er vesentlig i forhold til NUPIs aktiviteter.
Oppdragsinntekter		28 903 676	23 006 553	
Salgsinntekter		1 125 469	1 015 523	
Andre inntekter		48 080	33 095	
Sum driftsinntekter		45 008 225	38 489 171	
Driftskostnader				
Lønn og personalkostnader	4, 5	26 024 441	23 118 781	Note 2: Kostnader i forbindelse med eksternt finansierte prosjekter blir løpende belastet prosjektet. Prosjekter med utestående bevilgning er ført som eiendel i balansen. Disse prosjektene har fått sine løpende utgifter forskuttert av NUPI. Prosjektene totalbevilgning er vurdert til å være tilstrekkelig til å dekke både påløpte og forventede fremtidige kostnader forbundet med fullføring av prosjektene i henhold til kontrakt. Prosjekter som har mottatt forskuddsbevilgninger fra oppdragsgiver, er ført opp som gjeld i balansen. Saldo og eventuell restbevilgning er vurdert som tilstrekkelig til å dekke forventede fremtidige kostnader forbundet med fullføring av prosjektene.
Avskrivninger varige driftsmidler	3	72 699	72 699	
Andre driftskostnader		18 627 557	14 552 355	
Sum driftskostnader		44 724 698	37 743 834	
Driftsresultat		283 528	745 337	
Finansinntekter og finanskostnader				
Finansinntekter		715	239	
Finanskostnader		87		
Sum finansinntekter og -kostnader		628	239	
Resultat før ekstraordinære poster		284 156		
Ekstraordinære kostnader		287 595		
Årsresultat		- 3 439	745 576	
Disponering				
Overført til EK		- 3 439	745 576	
				Note 3: Varige driftsmidler
				It-nettverk
				Anskaffelseskost pr. 1.1. 290 797
				+ tilgang i året 0
				- avgang i året 0
				Anskaffelseskost 31.12. 290 797
				Akkumulerte avskrivninger 218 097
				Årets avskrivninger 72 699
				Bokført verdi 31.12. 72 700
				Prosentstans for avskrivninger 25%

Resultatregnskap [forts.]

Balanse	Note nr.	2002	2001	Noter til regnskapet																								
Eiendeler																												
It-nettverk	3	72 700	145 399	Note 4: Lønnskostnader Lønnskostnader består av følgende poster:																								
Kundefordringer		2 300 535	316 038																									
Utestående bevilg. prosjekter	2	3 471 486	1 674 001																									
Fordringer ansatte		127 774	168 481																									
Andre fordringer		0	28 478																									
Kasse og bankinnskudd		8 223 332	9 406 429																									
Sum eiendeler		14 195 827	11 738 826																									
Egenkapital																												
Egenkapital 01.01.02.		2 774 460	2 028 885	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2002</th> <th>2001</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Lønninger</td> <td>20 396 917</td> <td>17 827 262</td> </tr> <tr> <td>Arbeidsgiveravgift</td> <td>3 002 311</td> <td>2 657 021</td> </tr> <tr> <td>Pensjonskostnader</td> <td>1 155 727</td> <td>1 032 449</td> </tr> <tr> <td>Andre oppgavepl. lønnskostnader</td> <td>733 777</td> <td>921 548</td> </tr> <tr> <td>Andre pers. kostn.</td> <td>735 709</td> <td>680 501</td> </tr> <tr> <td>Sum lønnskostn.</td> <td>26 024 441</td> <td>23 118 781</td> </tr> <tr> <td>Gjennomsnittlig antall ansatte</td> <td>62</td> <td>62</td> </tr> </tbody> </table>		2002	2001	Lønninger	20 396 917	17 827 262	Arbeidsgiveravgift	3 002 311	2 657 021	Pensjonskostnader	1 155 727	1 032 449	Andre oppgavepl. lønnskostnader	733 777	921 548	Andre pers. kostn.	735 709	680 501	Sum lønnskostn.	26 024 441	23 118 781	Gjennomsnittlig antall ansatte	62	62
	2002	2001																										
Lønninger	20 396 917	17 827 262																										
Arbeidsgiveravgift	3 002 311	2 657 021																										
Pensjonskostnader	1 155 727	1 032 449																										
Andre oppgavepl. lønnskostnader	733 777	921 548																										
Andre pers. kostn.	735 709	680 501																										
Sum lønnskostn.	26 024 441	23 118 781																										
Gjennomsnittlig antall ansatte	62	62																										
Årets resultat		-3 440	745 576																									
Egenkapital 31.12.02.		2 771 020	2 774 460																									
Gjeld																												
Leverandørgjeld		591 718	0																									
Skyldig skattetrekk og andre trekk		995 315	850 547																									
Skyldig offentlige avgifter		701 231	610 322																									
Skyldig feriep. og arb.g.avg. av feriep.		2 422 871	2 227 208																									
Annen kort. gjeld		290 600	132 771																									
Forskudd på bevilg. prosjekter	2	6 423 072	5 143 517																									
Sum gjeld		11 424 806	8 964 366																									
Sum egenkapital og gjeld		14 195 827	11 738 826																									

Paul Chaffey, leder

Kari Vogt

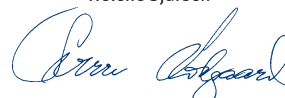
Helene Sjørusen

Stein Kuhnle

Kjetil M. Stuland

Sverre Lodgaard, direktør

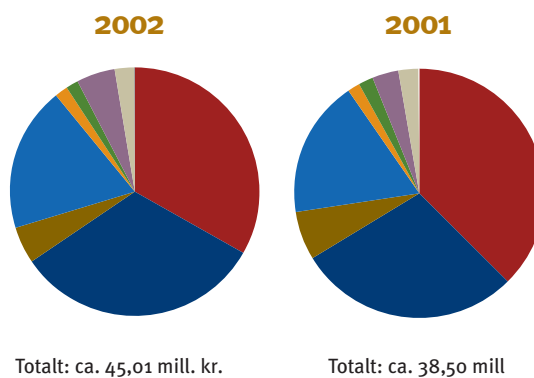

Per Botolf Maurseth

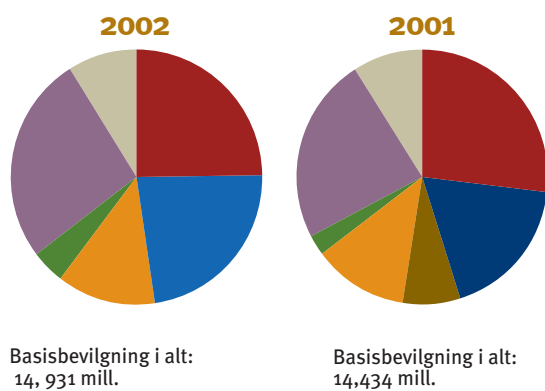
Pernille Rieker

Fordeling av inntekter

	2002	2001
Basisbevilgning	33,2 %	37,5 %
Utenriksdepartementet	32,3 %	28,8 %
Forsvarsdepartementet	4,8 %	6,3 %
Norges forskningsråd	18,8 %	17,8 %
Andre departementer	1,7 %	1,6 %
Norsk næringsliv	1,6 %	1,9 %
Utlandet	5,0 %	3,4 %
Salg av publikasjoner	2,5 %	2,6 %
Andre inntekter	0,1 %	0,1 %

Fordeling av basisinntekter

	2002	2001
Egeninitiert forskning	24,8 %	26,9 %
SIP 1		18,2 %
SIP 2		7,4 %
IP (SIP (1 + 2))	22,9 %	
Kompetanseutvikling	12,7 %	12,6 %
Kvalitetssikring	4,3 %	2,6 %
Publisering og formidling	26,5 %	23,7 %
Salg av publikasjoner	8,9 %	9,0 %

Avdeling for internasjonal politikk

Avdelingen for internasjonal politikk ble opprettet våren 2002 etter at NUPIs styre ga tilslutning til planen om å omorganisere forskningsformasjonene på NUPI. Et hovedelement i denne omorganiseringen var å sammenføre de to tidligere strategiske instituttprogrammene, «Europa – integrasjon og suverenitet» og «Kollektiv sikkerhet», til én bred avdeling. Det praktiske arbeidet med omorganiseringen startet rett etter dette, og avdelingen har vært operativ siden sommeren 2002.

Bakgrunnen for ønsket om en omorganisering var at de faktiske forskningsfeltene på NUPI på mange måter hadde vokst fra den todelingen SIP-inndelingen hadde medført. Følgelig valgte instituttet å videreføre SIPene som forskningsprioriteter, mens de to organisasjonsleddene ble slått sammen til én avdeling. Et viktig element i denne sammenhengen var ønsket om å samle alle avdelingens medarbeidere gjennom et omfattende flytteprogram.

Virksomheten i 2002

Avdelingen for internasjonal politikk er et uttrykk for en helhetlig tilnærming til forskningsfeltet. NUPI er et relativt stort institutt, størst i sitt slag i Norden og relativt stort også i bredere internasjonal sammenheng. Men «størrelse» kan bety alt fra å ha mange forskere på hvert sitt fagfelt fysisk plassert ved siden av hverandre, til å bygge opp integrerte miljøer som søker å skape en helhet som er større enn summen av delene. Det er dette siste som er den nye avdelingens bærende ambisjon. Den enkelte forsker eller det enkelte forskningsprosjekt har naturligvis fortsatt sitt hovedfelt og står ansvarlig for sine prosjekter, men med den nye avdelingen har man i enda større grad enn før

søkt å gruppere forskere og prosjekter sammen slik at alle kan både gi og hente fra gruppens arbeid.

Dette er søkt ivare tatt gjennom etableringen av fire *temagrupper* etter et matriseprinsipp. Temagruppene er *ikke* å forstå som administrative seksjoner. Temagruppens rolle er snarere å samle medarbeidere som arbeider på beslektede felter til faglig utveksling gjennom interne og eksterne seminarer, lesegrupper, «testpanel» for pågående arbeid, prosjektutvikling og prosjektakkvisjon. Basert på erfaringen fra inndeling etter SIPer har en nå søkt å lage kryssende gruppetilhørighet: Alle medarbeiderne i avdelingen oppfordres til å delta i minst én, men gjerne i flere temagrupper. Mange har valgt å knytte seg til to til tre grupper. En forsker som for eksempel arbeider med EU arbeid mot organisert kriminalitet, vil naturlig delta både i temagruppe 1: Europeisk og transatlantisk sikkerhet og temagruppe 3: Terrorisme og internasjonal kriminalitet, og slik både bidra til og hente impulser fra begge. Gruppene alternerer sin møtevirksomhet på to- og fireukersbasis. I tillegg har det vært holdt en rekke interne responsmøter. De fire gruppene er:

- ▼ Europeisk og transatlantisk sikkerhet.
Leder: Pernille Rieker
- ▼ Krisehåndtering og sikkerhetsbygging/FN-programmet. Leder: Kari Osland
- ▼ Terrorisme og internasjonal kriminalitet.
Leder: Tore Bjørge
- ▼ Staten og statssystemet. Leder: Henrik Thune

Avdelingen bestreber seg på å holde tett kontakt utad, med andre miljøer både på NUPI og utenfor instituttet. Avdelingens aktiviteter er åpne for alle

instituttets medarbeidere. Medarbeidere fra andre avdelinger har dertil vært involvert i flere av tema-gruppenes arbeid på deltid.

Temagruppe 1

[Europeisk og transatlantisk sikkerhet]

Denne gruppen fikk i 2002 tildelt et Strategisk instituttprogram (SIP) om europeisk sikkerhetspolitikk etter 11. september sammen med Institutt for fredsforskning (PRIO). Felles-SIPet vil igangsettes i 2003. Samtidig er det sikret en mindre bevilgning til et samarbeidsprosjekt med Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) om forholdet mellom EUs sikkerhetspolitikk (ESDP) og det justispolitiske samarbeidet i EU. Prosjektet vil undersøke om vi ser konturene av en «ny» tilnærming til sikkerhetspolitikk i Europa.

Gruppen stod høsten 2002 også for en internasjonal rundebordskonferanse om Europas fremtid. Dette skjedde i samarbeid med Utenriksdepartementet og Ungarns ambassade, og en rekke akademikere fra ulike EU-søkerland kom sammen for å diskutere noen av de utfordringene en står overfor. Videre har de fleste av gruppens medlemmer, sammen med andre medarbeidere på NUPI, arbeidet frem bokprosjektet «EU – en annerledes supermakt» (utgivelse 2003).

Utredningsprosjektet «Tenketank Europa», som løper fra høsten 2002 og til første halvår 2003, hører også inn under denne temagruppen. Prosjektet skal munne ut i en fremstilling av Norges tre mulige alternativer hva angår fremtidig tilknytningsform til EU dersom dagens EØS-ordning skulle ryke: Sveitsisk løsning, et reforhandlet EØS+ eller medlemskap. Det legges stor vekt på en balansert fremstilling som ikke skal anbefale noen konklusjon, men bidra til en bevisstgjøring om norsk europapolitikk på et omskiftelig kontinent.

Temagruppe 2

[Krisehåndtering og sikkerhetsbygging/FN-programmet]

Gruppen har videreført det arbeidet omkring FN, fredsbevarende operasjoner, sikkerhetssektorreform osv. som ble drevet i det «gamle» FN-programmet. Gruppen arrangerte et større

militærmaktseminar i oktober 2002 i samarbeid med Forsvarets stabsskole. Årets tema var «Norges behov for en nasjonal sikkerhetsstrategi og koordineringen mellom ulike etater». Seminaret gikk for fjerde året på rad og ble godt mottatt. Gruppen var også involvert i gjennomføringen av en forsoningskonferanse i Narvik, der tittelen var «Justice, Truth and Reconciliation in the 21st Century». Videre begynte gruppen også planleggingen av ett eller flere oppfølgingsseminarer til Norges medlemskap i Sikkerhetsrådet.

Høsten 2002 var det valghøst på Balkan, noe flere av gruppens medlemmer var involvert i på ulik vis, blant annet ved deltakelse i valgobservasjon. Det ble videre arrangert seminar med Jugoslavias visestatsminister Miroljub Labus da han var på offisielt besøk i september.

Temagruppe 3

[Terrorisme og internasjonal kriminalitet]

I 2002 etablerte gruppen *Konsortium for terrorismeforskning* sammen med Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) (Atlantehavskomiteen i Norge har også bidratt i dette arbeidet). Tanken har vært å søke bidrag fra en lang rekke offentlige og private aktører som er interessert i risikovurderinger, områdeanalyser og studier av generelle eller spesifikke trender innen terrorisme og organisert internasjonal kriminalitet – to fenomener som i økende grad må ses i sammenheng. Sammen med avdelingslederen og politistipendiaten gjennomførte lederen for gruppe 3, Tore Bjørge, en rekke besøk på bedrifter, i næringsorganisasjoner og offentlige etater med sikte på å legge grunnen for slik finansiering. Interessen har vært stor. Forpliktende tilsagn er gitt fra en rekke offentlige og private aktører, og det er en stadig tiltakende interesse for foretaket.

Også Morten Bremer Mærlis doktorgradsarbeid er en viktig komponent innenfor denne temagruppen. Med fokus på høyanriker russisk uranbrensel for skipsreaktorer analyserer Mærli faren for spredning og bruk av spaltbart materiale, og mulighetene for forsterket internasjonal kontroll med og sikring av slikt materiale. Som en sentral del av doktorgradsarbeidet inngår terroristers mulige bruk av kjernevåpen. Mærli har også vært

sentral i arbeidet med to større konferanser om de sikkerhetsmessige og miljømessige farene ved usikkert atommateriale.

Temagruppe 4 [Staten og statssystemet]

Temagruppen utviklet i 2002 et opplegg for et nytt femårig SIP for hele IP-avdelingen med navnet *Hegemoni og global politisk orden* (Hegemoniprogrammet). Siktemålet er å belyse sentrale endringsprosesser i internasjonal politikk ved å fokusere på fenomenet «hegemoni» generelt og det samtidige amerikanske/vestlige hegemoniet spesielt. Programmet er inndelt i fire ulike forskningsområder – *militært hegemoni, politisk hegemoni, kulturelt hegemoni og hegemonikritikk*. Fra 2003 utgjør det NFR-finansierte programmet den primære faglige fellessatsingen for hele avdelingen.

Temagruppen har også jobbet med boken *Vestens nye kriger*, som skal komme ut i 2003. Formålet med dette bokprosjektet er å gripe fatt i rekken av dilemmaer og spørsmål knyttet til globale politiske utviklingstrekk og norsk utenrikspolitikk. Norges krigsdeltakelse siden slutten av den kalde krigen reiser en rekke overgripende politiske spørsmål. Det er spørsmål som berører norsk forsvars- og utenrikspolitikk og det norske samfunnet direkte, og spørsmål som handler om sentrale kjennetegn ved en fremvoksende global politisk orden.

Formidling

Avdelingen for internasjonal politikk har mer enn noen annen avdeling ved NUPI stått midt i begivenhetenes sentrum etter hvert som Irak-spørsmålet kom stadig mer på dagsordenen. Det har

Konsortium for forskning på terrorisme og internasjonal kriminalitet

vært meget stor etterspørsel etter foredrag og kommentarer fra medier, organisasjoner og bedrifter. På tvers av temagruppene ble det senhøstes 2002 etablert en ad hoc-gruppe for å håndtere medie-, foredrags- og andre forespørsler knyttet til en forventet krig i Irak. Bakgrunnsmateriale ble utarbeidet, og flere av avdelingens medarbeidere har vært på reiser blant annet i Midtøsten for å samle bakgrunnsinformasjon. NUPI har etter

hvert betydelig erfaring i slik systematisk oppfølging under internasjonale kriser. Systematisk teamwork her gir NUPI anledning til å dekke hele bredden i denne tematikken, fra FN-, folkeretts- og nedrustningskompetanse via USA- og NATO-spørsmål til regional kompetanse om den arabiske verden og Midtøsten.

Det har også vært arrangert en rekke åpne møter og seminarer om temaer som kan knyttes til avdelingens arbeid.

Leder	Espen Barth Eide
Medarbeidere	Clemet Adibe, Anja Kristin Bakken, Tore Bjørgo, Walter Carlsnaes, Nina Græger, Vegard V. Hansen, Liv Høivik, Sverre Jervell, Andres Kasekamp, Halvard Leira, Janne Haaland Matlary, Svein Melby, Renate Melbye, Morten Bremer Mærli, Iver B. Neumann, Knut Nustad, Kari Osland, Pernille Rieker, Anders Selliaas, Ole Jacob Sending, Anders C. Sjaastad, John Kristen Skogan, Martin Sæter, Malin Tappert, Henrik Thune, Asle Toje, Hanne Ulrichsen, Ståle Ulriksen, Brigte Vaage, Richard Youngs
Studentstipendiater	John Waje Dahl, Anne Finrud, Rita Furuseth, Halvard Leira, Svein Kristian Nissen, Hanne Ulrichsen
Sivilarbeidere	Andreas Bjørnebye, Kai Leitemo, Aleksander Tymczuk, Vebjørn Elvebakk, Halvard Leira

Terrorisme og internasjonal kriminalitet fremstår i dag i mange henseende som langt mer reelle trusler mot samfunnets sikkerhet enn de mer tradisjonelle militære trusler fra fiendtlige stater. Både offentlige myndigheter og næringslivet må forholde seg aktivt til dette gjennom et bredt spekter av sikkerhetstiltak og planlegging. Dette krever kunnskap og innsikt i hvordan disse fenomenene fremtrer i ulike deler av verden, om aktørene og deres handlingsmønstre, om hva de forsøker å oppnå, om hvilke omstendigheter som gjør det mulig

for slike grupper å operere, og hva som er gjort og kan gjøres for å forebygge, avverge og beskytte seg mot slike trusler.

Terrorisme og organisert internasjonal kriminalitet har mange likhetstrekk og henger ofte tett sammen – dels ved at politisk og ideologisk orienterte terrorister ofte finansierer sin virksomhet gjennom kriminell virksomhet, og dels ved at profittorienterte kriminelle grupper benytter terroristiske virkemidler. Det er derfor viktig å kunne studere og forstå disse fenomenene i sammenheng der slike sam-

menhenger faktisk finnes.

På et felt hvor det florerer med rykter og spekulasjoner, er det behov for nøktern og forskningsbasert kunnskap. Etter 11. september har det også blitt mer og mer tydelig at amerikanske trusselvurderinger, virkelighetsbilder og mottiltak skiller seg betydelig fra hvordan disse truslene oppfattes og møtes fra Norge og andre europeiske land. Amerikansk terrorismeforskning kommer utvilsomt til å bli svært dominerende i tiden fremover, noe som gjør det ekstra påtrengende å få frem

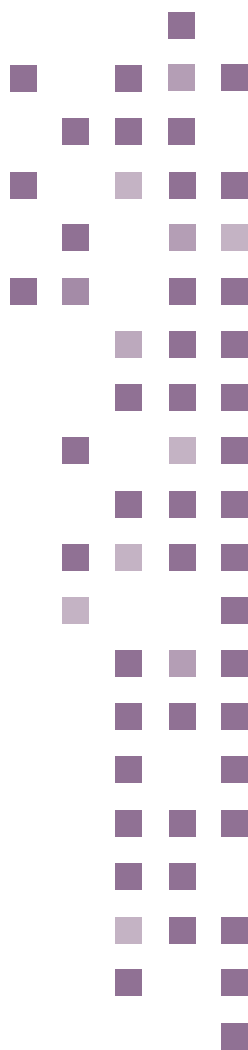
norske forskningsperspektiver på dette feltet.

Dette er bakgrunnen for at de to sentrale miljøene i Norge for forskning på terrorisme og internasjonal kriminalitet – NUPI og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) – har gått sammen om å danne et konsortium for forskning på terrorisme og internasjonal kriminalitet. Til sammen utgjør de to forskergruppene et slagkraftig fagmiljø som gjør det mulig å samle bred kompetanse og gå i dybden på en rekke temaer innenfor feltet.

NUPI og FFI har inn-

gått som likeverdige partnere på forskningssiden i konsortiet, som finansieres av brukerne – departementer, direktorater, bedrifter og næringsorganisasjoner.

I tillegg til forskningsrapporter, bøker og vitenskapelige artikler tilbyr forskerne i konsortiet også seminarer og foredrag, konsulentoppdrag og oppdragsforskning. En kunnskapsbase er under utvikling og vil bli å finne på www.nupi.no.

Avdeling for Russlandstudier

NUPIs avdeling for Russlandstudier ble opprettet etter initiativ fra Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet i 1995. Målsetningen var å møte det økte behovet i Norge for innsikt og kompetanse om Russland og russiske forhold i et samarbeidsklima i rask endring og utvikling. Avdelingen representerer i dag det største enkeltstående miljøet for russlandsforskning i Norge og er i hovedsak eksternt finansiert. Avdelingen prioriterer langsiktig kompetanseoppbygging (en doktorgrad ferdigstilt i 2002, to medarbeidere holder på med doktorgradsprosjekter) og tverrfaglig tilnærming (statsvitenskap, historie, sosialantropologi, sosialøkonomi og juss).

Virksomheten i 2002

Det legges stor vekt på kompetanseoppbygging gjennom nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt, og avdelingen har gjennom en årrekke hatt et

utstrakt samarbeid med viktige forskningsmiljøer i Russland og flere vestlige land. I 2002 har avdelingen deltatt i to ulike nordiske nettverk for russlandsforskning samt to nordisk-russiske nettverksprosjekter, og tatt imot en polsk og en litauisk gjesteforsker. Avdelingen fungerer i stor grad som et knutepunkt for russlandsforskningen i Norge. Russlandsavdelingen har i flere år hatt et institusjonalsert samarbeid med FNI og er nå i ferd med å avslutte et treårig samarbeidsprosjekt med fokus på russisk nordpolitikk. Det er også tatt initiativ til å styrke samarbeidet med russlandsmiljøet ved FFI. Avdelingen for Russlandstudier koordinerer dessuten et regionalt forskernettverk innen russlands- og østeuropaforskning.

Forskningen ved avdelingen faller i hovedsak innenfor fire kjerneområder:

NUPI tok over Nordisk Østforum

Ved inngangen til 2002 overtok NUPI *Nordisk Østforum* fra Universitetsforlaget. Også før eierskiftet var det et tett forhold mellom NUPI og tidsskriftet – hovedredaksjonen har hatt tilhold ved NUPI de siste ni årene.

Siden den spede starten for 16 år siden har *Nordisk Østforum* utviklet seg fra å være et studenttidsskrift på Slavisk-baltisk institutt, Universitetet i Oslo, til å bli Nordens ledende tidsskrift for østeuropaforskning. Tidsskriftet var eid av Nordiska kommittén for øststatsforskning og Universitetsforlaget. I forbindelse med

omstruktureringen av Universitetsforlaget og dets tidsskriftportefølje overtok NUPI utgivelsen av *Nordisk Østforum* med virkning fra 1. januar 2002. Hovedredaksjon og utgivelse vil dermed heretter være samlet på NUPI. I tillegg finnes det nasjonale redaksjoner i tilknytning til Institusjonen for østeuropastudier (Universitetet i Uppsala), Center for Russiske og Østeuropeiske Studier (Syddansk Universitet) og Aleksanteri-instituutti (Helsingfors Universitet).

Tidsskriftet startet opp på et tidspunkt da sovjetologien fort-

satt var sentral som innfallsport til studiet av østeuropeisk politikk. Tidsskriftet var ment å dekke utviklingen i et område som var klart definert gjennom medlemskap i østblokken – Sovjetunionen og kommunistregimene i Øst-Europa. Det felles politiske, økonomiske og samfunnsmessige system som gjennom syret disse statene, gjorde det naturlig med et områdetidsskrift. Men hvordan stiller dette seg i dag?

Høsten 1989 falt etterkrigs-Europas blokkinnndeling. To år senere gikk Sovjetunionen i oppløsning,

og selv Russland knaket i sammenføyningene. Tsjekkoslovakia fikk sin fredelige fløyelskilsmissie i 1993, mens man i det tidligere Jugoslavia kjempet om fordelingen av boet i fem år, fra den slovenske utmarsjen i

Russisk sikkerhets- og utenrikspolitikk

Forskning på russisk sikkerhets- og utenrikspolitikk har siden opprettelsen vært et hovedsatsingsområde. Det siste året har mye av forskningen på dette feltet vært knyttet opp til russisk politikk vis-à-vis de forestående NATO- og EU-utvidelsene. Arbeidet har blant annet resultert i et bokmanus om Russlands forhold til NATO i utviklingen frem mot et NATO–Russland-råd, ført i pennen av Jakub M. Godzimirski. Et annet viktig prosjekt innenfor dette området tar for seg utviklingen av Russlands relasjoner med EU. Geir Flikke tar her for seg utviklingen av en russisk EU-strategi. De bilaterale relasjonene mellom Russland og Norge vies naturligvis spesiell oppmerksomhet. Av satsinger er det særlig grunn til å trekke frem et nytt prosjekt som tar sikte på å gjøre opp status for Barentssamarbeidet ti år etter Kirkeneserklæringen.

Institusjonalisering og konsolidering av Den russiske føderasjon

Det andre hovedsatsingsområdet er knyttet til utviklingen av nye samfunnsinstitusjoner etter 1991. Overgangen til et samfunnssystem bygd på demokrati, rettsstat og markedsøkonomi preges av store og langvarige institusjonelle reformer. Avdelingen for Russlandsstudiers prosjekter har i

denne sammenheng vært rettet mot tre områder: institusjonsbygging, juridisk reform og partiutvikling. Prioriteringen av dette feltet har blant annet resultert i to doktorgradsprosjekter. Det første, Louis Skyners prosjekt om problematikken rundt innføringen av privat eiendomsrett til jord i Russland, ble innlevert og forsvart ved Cambridge University høsten 2002 (publiseres på Routledge i 2003). Det andre prosjektet, Geir Flikkes doktorgradsavhandling om utviklingen av et nytt partisystem, ventes ferdigstilt i 2003.

Sentrum–periferi-relasjoner i Den russiske føderasjon

Det tredje satsingsområdet er forskning på utviklingen av sentrum–periferi-relasjoner i Den russiske føderasjon. Foruten det åpenbare behovet for å ha kompetanse på konfliktområder, slik som Tsjetsjenia, er årsaken til at dette feltet har blitt prioritert at regionene i dag for første gang fremstår som en maktfaktor i en russisk kontekst. Helge Blakkisrud er i gang med et doktorgradsprosjekt om utviklingen av russisk føderalisme som ventes avsluttet i 2004. I tillegg har det i 2002 blitt gjennomført casestudier av enkeltregioner: Smolensk (Kristine Offerdal), Kalmykia og Burjatia (Jorunn A. Brandvoll).

1990 til Dayton-avtalens undertegnelse i 1995 (og med et etterspill i Kosovo i 1999). Fra opprinnelig å ha dekket utviklingen i åtte land (ni hvis vi regner med det tidligere DDR), finnes det idag 27 selvstendige stater innenfor samme område.

Høsten 2002 var vi vitne til en ny revolusjonerende omkalfatring av europakartet. Etter å ha innlemmet Polen, Den tsjekkiske republikk og Ungarn i alliansen allerede for litt over tre år siden, tok NATO et kraftig jafs inn i tidligere warszawapaktkontrollert område: Slovakia, Romania, Bul-

garia og de tre baltiske republikkene (samt Slovenia) ble invitert til å gå med i NATO. Likeledes åpnet EU for en betydelig østutvidelse i forbindelse med toppmøtet i desember. Ikke mindre enn åtte sentral- og østeuropeiske stater skal etter planen bli EU-medlemmer i nær fremtid. Dermed bivåner vi i disse dager en stille revolusjon som på mange måter slutfører fløyelsrevolusjonen for en rekke tidligere østblokkland.

Tidsskriftets geografiske nedslagsfelt som et enhetlig, homogent område er dermed på mange

måter historie. Regionen spenner svært vidt, fra etter hvert etablerte parlamentariske demokratier som Den tsjekkiske republikk til Turkmenistans politisk ensrettede regime under livstidspresident og -diktator Saparmurat Nijazov. Den omfatter en rekke stater som snart vil være fullt integrert i europeisk politikk, økonomi og sikkerhet gjennom medlemskap i EU og NATO, men også den internasjonale pariaen Hviterussland. Og den inkluderer stater som har opplevd relativ økonomisk suksess og velstand, slik som Slovenia, og sta-

ter hvor befolkningen lever i bunnløs fattigdom, som for eksempel Tadsjikistan.

Til tross for de raskt voksende forskjellene innad i regionen ser *Nordisk Østforum* det fortsatt som sin oppgave å formidle forskning om og innsikt i de fundamentale endringsprosessene som finner sted her, endringer som kommer til å prege så vel regionen som det videre Europa i lang tid fremover. Tidsskriftet forsøker å formidle kunnskap gjennom en bred og tverrfaglig tilnærming. 2002-årgangen dekker dermed alt fra dagens politiske integrasjons-

prosesser («Russland som Natos samarbeidspartner», «Etnisk EU-diskurs») til historisk materiale («Russlands første kvindelige terrorist», «Stalin og Koreakrigen»), fra kultur («Postmodernisme eller polsk modernisme?», «Rockens rolle i sovjettidens Russland») til mer aktualitetspregede artikler («Rettsaken mot Slobodan Milosevic», «En ny giv for Bosnia?»). På denne måten søker tidsskriftet å gi et bilde av utviklingen i en av Europas mest dynamiske regioner.

Utviklingen i det postsovjetiske området

I erkjennelsen av mangelfull norsk forskningskompetanse på store deler av det øvrige postsovjetiske området har Avdelingen for Russlandsstudier over de siste par årene i økende grad prioritert Kaukasus og Sentral-Asia. Indra Øverland har siden 2001 holdt på med et treårig postdoc-prosjekt om koordinering av multilaterale operasjoner. I 2002 ble dette prosjektet komplettert med et FN-finansiert prosjekt om implementering av internasjonale menneskerettighetsstandarder i kasakhstansk lovverk. Prosjektleder for det sistnevnte prosjektet, som utføres i samarbeid med Institutt for menneskerettigheter og University of North London, er Brynjulf Risnes.

Formidling

I tillegg er det en viktig målsetning for Avdelingen for Russlandsstudier å informere norsk offentlighet om politisk og samfunnsmessig utvikling i Russland. Informasjonsstrategien har vært tredelt:

Informasjon via Internett: Avdelingens medarbeidere har bygd opp en omfattende database med nyheter og bakgrunnsstoff om Russland. Databaseen har siden 1996 vært tilgjengelig på Internett (www.nupi.no/russland/database/start.htm). Basen har etter hvert blitt anerkjent som en viktig kilde til informasjon om Russland og har vunnet flere priser. I 2002 har basen blitt oppdatert med nye og mer tidsmessige funksjoner som et ledd i omleggingen av NUPIs nettsted.

Konferanser, seminarer og foredragsvirksomhet: Avdelingen avholder jevnlig konferanser og seminarer med ledende internasjonale forskere. I 2002 har vi organisert to større konferanser med internasjonal deltakelse:

- ▼ *Putin's Russia: Strategic Westernisation?* (10.–11. oktober) (i samarbeid med Den norske Atlanterhavskomiteé) og
- ▼ *Regional Developments in Central Asia: Islam, Security and Human Rights* (8. november) (i samarbeid med Den norske Helsingforskomité).

Det er også avholdt flere mindre seminarer. Avdelingens medarbeidere benyttes dessuten hyppig som forelesere ved universiteter, høyskoler og andre utdanningsinstitusjoner (herunder FSES – Forsvarets skole i etterretning og sikkerhet – og Forsvarets stabsskole).

Publisering: Avdelingen for Russlandsstudier vektlegger internasjonal publisering. Forskningen ved avdelingen har i 2002 resultert i artikler i norske og internasjonale tidsskrifter, bokmanus, rapporter og artikkel-samlinger. I tillegg tok NUPI i 2002 over ansvaret for utgivelsen av *Nordisk Østforum*, Nordens ledende tidsskrift på øst-europaforskning.

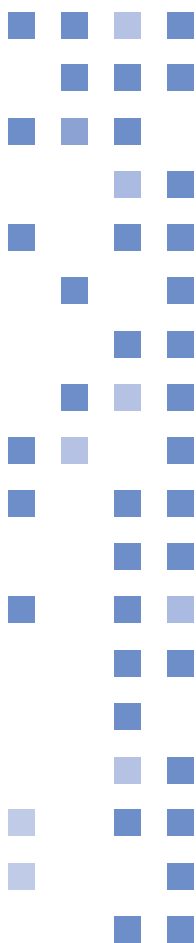
Det legges også vekt på å delta aktivt i den offentlige debatt om Russland i norske massemedier. Avdelingens medarbeidere blir hyppig brukt til å kommentere utviklingen i Russland.

Leder Helge Blakkisrud

Medarbeidere Anna Brzozowska, Geir Flikke, Jakub M. Godzimirski, Egle Rindzeviciute, Brynjulf Risnes, Louis Skyner, Jana Sverdljuk, Indra Øverland

Studentstipendiater Leonid Andreev, Jorunn Anette Brandvoll, Heidi Furustøl, Morten Jeppesen, Kristine Offerdal, Inger Marethe Egeland

Sivilarbeidere Gunnar Thorenfeldt, Aleksander Tymczuk

Avdeling for internasjonal økonomi

Økt «globalisering» betyr at økonomiske spørsmål blir en stadig viktigere del av norsk utenrikspolitikk. Norges forhold til internasjonale organisasjoner som WTO og til det økonomiske samarbeidet i EU og EØS preger utenrikspolitikken. Det faglige hovedfokus ved NUPIs avdeling for internasjonal økonomi kan derfor populært sammenfattes nettopp i begrepet globalisering. Internasjonal handel og handelspolitikk, forskning om teknologi, vekst og multinasjonale selskaper står sentralt, samtidig som nord-sør-spørsmål, Øst-Europa-spørsmål og politisk økonomi også har en viktig plass.

Virksomheten i 2002

2002 har vært et år med høyt aktivitetsnivå i avdelingen, med avslutning av et doktorgradsarbeid og flere større prosjekter, og med en rekke nye resultater og publikasjoner. Avdelingen samarbeider med mange forskningsmiljøer i inn- og utland, og har i 2002 arbeidet med å videreutvikle dette nettverket. Forskningen har hovedsakelig vært konsentrert rundt følgende viktige temaer:

Globalisering og næringspolitikk: De usynlige handelskostnadene

Fører globalisering, integrasjon og informasjonsteknologi til at de nasjonale grensene gradvis viskes ut, og at verden blir én slik at geografisk avstand ikke lenger betyr noe? Forskning om internasjonal økonomi tyder på at dette på langt nær er tilfelle: Fortsatt faller handel, investeringer og teknologioverføring sterkt når den geografiske avstanden øker, og selv i frihandelsområder som EU er det fortsatt «noe» som begrenser handelen.

Kunnskap om dette er viktig for å forstå internasjonal økonomi og virkningene av internasjonal handelspolitikk.

NUPI har de siste par årene trappet opp forskningen på dette feltet. I 2002 ble to større bransjestudier, av norsk sjømat- og IT-eksport, avsluttet. Et viktig tema i disse studiene er at eksportørene ikke bare møter tradisjonelle handelshindringer som for eksempel toll, men også må investere i markedsføring og salgsapparat i hvert marked. Analysen av sjømatnæringen (Hege Medin og Arne Melchior) viser at slike faste kostnader er av betydning, og at bedriftene dessuten lærer underveis slik at kostnadene ved eksport faller over tid. Det er også «klyngeeffekter» i eksporten: Jo flere norske eksportører i et marked, jo lavere er kostnadene for nye eksportører.

Likevel blir inngangsbilletten i eksportmarkedene for fisk bare småtteri når vi studerer IT-næringen: Her er de faste kostnadene ved eksport flere titalls ganger høyere (Melchior og Vibeke Øi, se tekstboks). I tilknytning til disse studiene er det også utført teoriarbeid på området (Medin, Melchior). Medin fikk i 2002 antatt en artikkel i *Journal of International Economics*, og denne vil inngå i hennes doktorgradsarbeid.

Teknologioverføring og klynger

Handel, utenlandsinvesteringer og kunnskapsstrømmer bidrar til at teknologi overføres mellom land og bedrifter, og kunnskap om dette er sentralt for utformingen av handels- og næringspolitikk. I sin doktoravhandling (innlevert 2002) analyserer Leo Grünfeld hvordan multinasjonale selskaper og handel bidrar til teknologioverføring, og hvordan deres atferd påvirkes av dette. Inter-

nasjonal teknologioverføring, både gjennom handel og investeringer, er viktig, og bedriftene må ha høy forsknings- og utviklingsaktivitet (FoU) selv for å dra nytte av kunnskapsoverføring.

Kunnskapsoverføring fra andre norske bedrifter er derimot ikke så viktig (se også tekstboks om IT). Teknologipolitikken må derfor fokusere på teknologioverføring fra utlandet snarere enn mellom de norske bedriftene. I desember 2002 ble en internasjonal workshop arrangert i tilknytning til dette (Grünfeld), med deltakelse fra en rekke land.

Graden av kunnskapsspredning internasjonalt er viktig for inntektsforskjeller mellom land: Hvis kunnskapen flyter fritt, er det lettere for fattige land å ta innpå de rike. Per Botolf Maurseths studier av internasjonale vekstforskjeller tyder på at teknologispredning begrenses av geografisk avstand, og man får derfor lettere inntektsutjevning regionalt enn globalt. Studien inngår i et nytt pro-

sjekt om internasjonal fordeling og globale institusjoner, igangsatt i 2002 (Maurseth, Melchior, Bård Harstad).

Globaliseringens politiske økonomi

Globaliseringen er et komplekst og omstridt fenomen, og politikk kan derfor påvirkes av «informasjonslikevekter» eller «rådende oppfatninger» der en bestemt tolkning av virkeligheten ligger til grunn. I økonomisk/statsvitenskapelig teori om «informasjonskaskader» påvises hvordan bestemte oppfatninger kan bli dominerende. Jo mer usikker informasjonen er, jo større svingninger kan oppstå i holdningene.

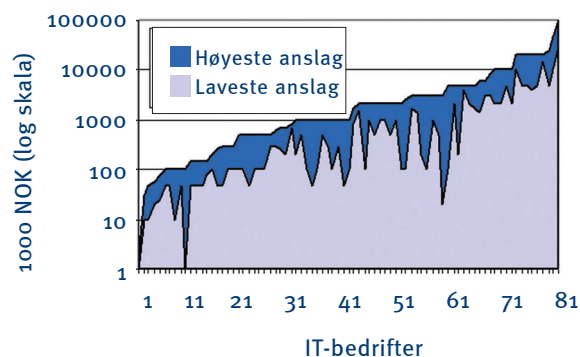
Jens Andvigs studie av globalisering og korrupsjon (for UD's globaliseringsprosjekt) søker å forklare den dramatiske økte interessen for korrupsjon globalt, gitt at det er lite som tyder på at det

IT – et globalt supermarked? Myter versus fakta

I debatten om informasjonsteknologi (IT) hevdes det ofte at IT radikalt forandrer økonomien og gjør gamle økonomiske lover ugyldige: Globale informasjonsstrømmer visker ut landegrensene, og elektroniske markeder erstatter tradisjonelle.

Som resultat får vi en globalisert «vektløs» eller «ny» økonomi der verden og ikke nasjonene er bedriftenes tumleplass. Kunnskap er den avgjørende konkurransefaktor, og med Silicon Valley som forbilde forsøker ulike land å bygge opp IT-klynger som skal fremme vekst, eksport og kunnskapsskyt mellom bedriftene.

Faste kostnader ved eksport: Det koster opp til 100 millioner å gå inn i et eksportmarked

I et NUPI-prosjekt i perioden 2000–2002 (*Born Global or Local? Technology, Market Structure and Export Performance in the IT Industries*) har Arne Melchior og Vibeke Øi gått disse forestillingene nærmere etter i sømmene, basert på nye data for 110 norske IT-eksportbedrifter. På noen punkter er virkeligheten i tråd med visjonene:

- ▼ Teknologi er en avgjørende konkurransefaktor i IT-næringen.

- ▼ Mer enn halvparten av programvarer og IT-tjenester transporteres elektronisk.

Men på mange andre punkter slår myten om den vektløse økonomien kraftige sprekker:

- ▼ Det er ikke lett å selge høyteknologiske varer. Bedriftene bruker i gjennomsnitt ukevis på hver kunde for å avklare detaljene.
- ▼ Eksporten skjer i stor grad gjennom tradisjonelle kundenettverk, og ikke gjennom anonyme elektroniske markeder.
- ▼ Bare 3% av omsetningen skjer i form av e-handel.
- ▼ IT-bedriftene må investere betydelige beløp, i gjennomsnitt flere millioner kroner – og opp til 100 millioner i ekstreme tilfeller (se figur) – i hvert eksportmarked

Selv om det fins deler av IT-næringen der visjonene om den «vektløse» økonomien stemmer, gjelder dette ikke for flertallet av bedriftene.

I IT-debatten har det også blitt hevdet at kunnskapsspredning mellom bedriftene er viktig og at man derfor bør lokalisere bedriftene sammen i «klynger», for eksempel på IT Fornebu. NUPI-studien tyder på at forestillingen om slike lokale «Silicon Valleys» er for enkel. Kunnskapsspredning mellom IT-bedriftene er av betydning, men dette utgjør ikke noe sterkt argument for at norske IT-bedrifter bør «bo sammen». Forskning og læring i bedriftene er viktigere enn slik kunnskapsspredning, og lokalisering nær arbeidsmarkeder og kunder er viktigere enn å være nær norske IT-bedrifter.

underliggende problemet har vokst i samme grad. For et par tiår siden var likevektsoppfatningen at korrupsjon forekom sjelden og var betydningsløs, mens den rådende oppfatning nå er at fenomenet er omfattende og voksende. Ettersom det fins lite av sikre data om korrupsjon, kan spillerommet for «informasjonskaskader» være større.

På finansområdet var den såkalte «Washington consensus» den rådende oppfatning i de internasjonale finansinstitusjonene rundt 1990. Som følge av finanskriser og endringer i finansmarkedene har denne oppfatning kommet under press, med økt vektlegging av internasjonal regulering for å fremme stabilitet. Utviklingen mot en «post-Washington consensus» er analysert i et annet NUPI-bidrag til UD's globaliseringsprosjekt (Melchior).

Handelspolitikk og regionalisering

EUs østutvidelse betyr en radikal endring av det politiske kartet i Europa. For Norge er en umiddelbar konsekvens at EØS-avtalen må utvides til å omfatte de nye medlemmene. Som kjent innebærer dette vanskelige forhandlinger med EU, med handelsbarrierer for fisk og regionalstøtte som de mest kontroversielle temaene. Innenfor prosjektet om fiskerinæringens rammevilkår har avdelingen bidratt med analyser av handelspolitiske aspekter (Melchior).

Prosjektet har også fokusert på mulige konsekvenser av liberalisering som følge av de pågående forhandlinger i WTO. Wiig bruker den internasjonale handelsmodellen GTAP til analyser av dette. WTO-liberalisering betyr at norsk fiskeeksport får bedre adgang til fjerne markeder, mens de tollfordeler Norge (tross alt) har i EU, blir undergravet. Dette vil bidra til å dreie eksporten mer mot markeder utenfor EU.

Korrupsjon var et sentralt tema under Den nasjonale folkekongressen i Beijing, 2002.

Samtidig med WTO-forhandlingene skjer en rask videreutvikling av det globale nettverk av regionale og tosidige handelsavtaler. Kan dette kappløpet for bedre markedsadgang undergrave WTO, eller støtter det opp om det globale handelssystemet? Dette er blant de viktige temaer som analyseres i et prosjekt for Nærings- og handelsdepartementet, der resultatene vil bli publisert i 2003 (Grünfeld, Maurseth, Medin, Melchior). Prosjektet analyserer dessuten handelspolitikken for tjenester, som også er belyst i studien av IT-næringen. Eksport av tjenester krever ofte lokal etablering og dermed utenlandsinvesteringer, og investeringsregler og nasjonale reguleringer er derfor viktigere i handelspolitikken for tjenester. Gitt tjenestenæringenes betydning og økende internasjonalisering, ønsker avdelingen å bidra mer på feltet.

Øst-Europa og Asia

I samarbeid med NUPIs Russlandsavdeling har Maurseth analysert utviklingen i russisk økonomi. Fra kommunismen har Russland arvet et desentralisert produksjonsmønster, men etter overgangen til markedsøkonomi er det en gryende

tendens til økt sentralisering av økonomisk aktivitet, som på lengre sikt kan endre Russlands økonomiske kart betydelig. Andvig har analysert utviklingen av korrupsjonsomfanget i de post-kommunistiske landene, i tilknytning til et Budapest-basert forskernettverk. Omfanget av svart økonomi under kommunismen, og svekkelsen av statsapparatet ved overgang til markedsøkonomi, er viktige forhold som påvirker omfanget av korrupsjon. Korrupsjon er også et sentralt tema i forholdet til u-land. Konsekvensene for bistandspolitikk er analysert i Shrivastavas doktorgrads-prosjekt, som fokuserer på korrupsjon i India og Bangladesh.

Mot slutten av 2002 ble det initiert et prosjekt om Ukraina (Valter Angell, i samarbeid med Russlandsavdelingen), blant annet med fokus på miljøaspekter. På miljøområdet deltar Angell også i et større femårig forsknings- og utviklingssamarbeid mellom norske og kinesiske miljøer. Blant aktivitetene i 2002 var et større seminar i Kina, med deltakelse fra forskere, forvaltning og politikere på høyt nivå.

Som del av kompetanseutviklingen bidrar ho-

vedfagsstipendiater til seksjonens aktivitet. I 2002 avsluttet Anders K. Hansen sitt prosjekt, med fokus på hvordan nye produkter gjør det vanskeligere å måle økonomisk vekst og inntekt. To nye stipendiater er underveis (Ingvild Almås, Øi), med fokus på u-land, handel og teknologi.

Formidling

Publiseringsomfanget i 2002 har vært godt, med mange publikasjoner og flere artikler antatt i internasjonale tidsskrifter. Forskningsresultater formidles i høy grad gjennom akademiske og brukerrettede konferanser og seminarer utenfor NUPI, med høy aktivitet i 2002. Avdelingens medarbeidere underviser i internasjonal økonomi ved Universitetet i Oslo, og bidrar jevnlig til den offentlige debatt gjennom medier og popularisert forskningsformidling. Forskning om handelspolitikk, EØS og IT-næringen har fått bred oppmerksomhet. Mens avdelingen tidligere har hatt god kontakt med myndighetene, er kontakten med næringslivet i 2002 styrket gjennom to større næringslivsrettede prosjekter.

Leder Arne Melchior

Medarbeidere Jens Chr. Andvig, Valter Angell, Leo Andreas Grünfeld, Bård N. Harstad, Per Botolf Maurseth, Hege Medin, Amit Shrivastava, Henrik Wiig, Vibeke Øi, Elisabeth Aarseth

Studentstipendiater Anders Karthum Hansen, Ingvild Almås, Vibeke Øi

Sivilarbeider Morten Anfinnsen

Avdeling for utviklingsstudier

Avdelingen for utviklingsstudier fokuserer på utviklingsspørsmål i sør og deres betydning for norsk utenrikspolitikk. Forskningen er konsentrert om to delvis overlappende temaer: bistand og forholdet stat-samfunn. Siktemålet er å generere ny kunnskap og gjøre tilgjengelig eksisterende innsikt om internasjonale aspekter ved utviklingsprosesser generelt, om nord-sør-relasjoner og bistandspolitikk, og om politiske og økonomiske prosesser i sør. Avdelingen utfører også utredninger og landstudier i forbindelse med offentlige og private engasjementer i sør. Virksomheten innenfor avdelingen er flerfaglig (statsvitenskap, sosialantropologi, etnologi).

Virksomheten i 2002

Problemstillinger knyttet til norsk og internasjonal bistandspolitikk har vært et sentralt forskningsfelt i løpet av året. Det samme har prosjekter som kan kaste lys over forholdet mellom stat og samfunn. Ellers er det grunn til å fremheve avdelingens arbeid med kjønnsperspektiver, som i 2002 hadde fokus på kjønn og flyktningeproblematikk.

En betydelig del av forskningen er eksternt finansiert, i første rekke av Norges forskningsråd, Utenriksdepartementet og NORAD. NORAGRIC (ved Norges landbrukshøyskole), Norsk Folkehjelp, utenriksdepartementet i Nederland og Verdensbanken har dessuten vært oppdragsgivere for enkelttiltak.

Bistand

Et viktig tiltak i forbindelse med avdelingens bistandsforskning har vært Olav Stokkes flerårige prosjekt om FNs bistandsvirksomhet. Dette pro-

sjektet – *International Development Assistance: the United Nations' Contribution* – inngår i det større programmet UNIHP – *United Nations' Intellectual History Project*. Stokke vil stå for det norske bidraget til programmet, som skal munne ut i en monografi som vil bli publisert av Indiana University Press i 2004. Prosjektet er støttet av Norges forskningsråd.

Stokke har dessuten videreført sitt arbeid om koherens i utviklingspolitikk. En monografi med arbeidstitelen *The Dilemmas of Policy Coherence: Aspirations and Realities in Norway's Policies towards Developing Countries* er under utarbeidelse, og vil sannsynligvis ferdigstilles i løpet av 2003. Han har også, i samarbeid med Paul Høibink ved Catholic University of Nijmegen (Nederland), arbeidet med et nytt bokprosjekt under tittelen *Perspectives on European Development Assistance*. Dette vil bli en videreføring av et verk som Stokke redigerte i 1984, og vil analysere nye trender i bistandspolitikken på 1990-tallet og videre i 14 europeiske land. Prosjektet organiseres i regi av EADIs arbeidsgruppe om *Aid Policy and Performance*. Boka vil komme ut i 2003.

Også Axel Borchgrevink har hovedsakelig arbeidet med bistandsanalyse. Et prosjekt dreier seg om bruk av bistand for å fremme fred og forsoning i konfliktsituasjoner, med krigen mellom Etiopia og Eritrea og perioden etter fredsslutningen som eksempel. Hovedfokus vil være på relasjonen Norge-Etiopia, og på effektene av bistandskondisjonalitet. Ketil Fred Hansen arbeider sammen med Borchgrevink på dette prosjektet, som også involverer etiopiske forskere. Prosjektet, som er støttet av NORAD, vil avsluttes i 2003.

Borchgrevink gjennomførte dessuten to konkrete studier av virkningene av utviklingstiltak. Den ene ble gjennomført i Tanzania i samarbeid

med Norges landbrukshøyskole og Sokoine University of Agriculture, og tok for seg fattigdomseffektene av landbruksutviklingen. Den andre var en studie av de virkninger et mikrokredittprogram i Etiopia hadde hatt på individ- og samfunnsnivå.

Videre har Borchgrevink arbeidet med ulike tiltak rettet mot urfolk. På vegne av Verdensbanken har han arbeidet med utviklingen av et system for deltakende monitorering og evaluering av prosjekter rettet mot urfolk. Dette arbeidet baserer seg på studier av utviklingsprosjekter for urfolk som banken støtter i Peru, Ecuador og Bolivia. Prosjektet startet opp i første halvdel av 2001, og skal avsluttes i 2003. Borchgrevink har også arbeidet med urfolksrettet bistand i regi av NORAD gjennom evalueringen av et helsetiltak for en indianergruppe i Brasil.

Stat-samfunn

Hovedtyngden av Stein S. Eriksens forskning er konsentrert om staten i utviklingsland. Dette arbeidet har resultert i flere artikler om lokalforvaltning i Afrika. Et nytt NFR-støttet prosjekt som fokuserer på Kongo-konflikten og analyserer denne ut fra et fokus på statsbyggingsprosesser i de involverte landene, ble startet opp i 2002. Det flerårige prosjektet gjennomføres i samarbeid med Ståle Ulriksen ved IP-avdelingen (se tekstboks).

Videre har Eriksen arbeidet med den samme typen problemstillinger på oppdrag for NORAD i forbindelse med en gjennomgang av bistandsprosjekter rettet mot kapasitetsoppbygging innen lokale myndighetsstrukturer, i henholdsvis Sør-Afrika og Malawi. Dette engasjementet startet i 2001, og Eriksen vil følge utviklingen i tiltakene gjennom flere år.

Statsdannelse, krigføring og kampen om naturressurser i Kongo

De siste årene har det brutt ut krig i flere land i Afrika. Tre områder har vært spesielt hardt rammet: Vest-Afrika, Afrikas horn og Sentral-Afrika. Krigen i Kongo har nå pågått i snart fem år. Etter at Laurent Kabila styrte Mobutu-regimet i 1997, brøt det raskt ut nye kamper mellom regjeringstropper og opprørere.

Opprørerne ble støttet av Rwanda og Uganda, mens regjeringen snart fikk støtte fra Angola, Namibia og Zimbabwe. Fem andre stater er dermed involvert i konflikten, som har vært omtalt som Afrikas

første verdenskrig. I tillegg er det kamper mellom opprørsgrupper i den østlige delen av landet, delvis støttet av Rwanda og Uganda.

Prosjektet om *Statsdannelse, krigføring og kampen om naturressurser i Kongo*, som Stein S. Eriksen ved utviklingsavdelingen og Ståle Ulriksen ved Avdelingen for internasjonal politikk står bak, tar utgangspunkt i Kongo-konflikten og analyserer sammenhengen mellom statsdannelse og militære konflikter i Afrika og hvordan mulighetene for effektiv statsdannelse påvir-

kes av krigen.

Dette gjøres for det første ved å fokusere på selve de militære konfliktene i Kongo, og de ulike grupperingene og alliansene som kjemper mot hverandre. Studien bygger på militæranalyse og konfliktstudier, og de to forskerne analyserer de militære, politiske og økonomiske konsekvensene av krigen. Målet er å fremheve sammenhengen mellom krig, økonomisk knapphet og stats- og nasjonsbygging.

For det andre fokuseres det på to av de andre landene som er involvert i krigen,

Uganda og Zimbabwe, med sikte på å kartlegge sammenhengen mellom deltakelse i Kongo-krigen og statsdannelse. Det teoretiske utgangspunktet her er studier av europeisk statsdannelse, og sammenhengen mellom krigføring og statsdannelse i Europa. Eriksens og Ulriksens antakelse er at mens krigføring var en viktig betingelse for fremveksten av den moderne staten i Europa, har krig motsatt effekt på statsdannelse i dagens Afrika.

Eriksen har dessuten arbeidet med vitenskaps-teoretiske grunnlagsproblemer, både i form av en ny artikkel om konstruktivism og gjennom deltakelse i redaksjonen for det filosofiske tidsskriftet *Agora*. I denne forbindelse har han stått sentralt i utgivelsen av et nummer om Maktutredningen, der han også står bak fire artikler. Sentralt i disse artiklene står «staten» og ulike forståelser av denne.

Kari Karamé har hatt Midtøsten som hovedforskningsfelt. Spesielt har hun fulgt den interne utviklingen i Libanon, Syria og Jordan, med særlig vekt på forholdet til fredsprosessen med Israel. Et annet sentralt tema har vært kvinners offentlige rolle i disse samfunnene. I etterkant av 11. september har Karamé også fokusert på hvordan kampen mot terrorismen fortøner seg sett fra arabiske land. En omfattende formidlingsvirksomhet har vært drevet i tilknytning til denne forskningen.

Karamé har også arbeidet med *kjønnsperspektiver* i analyse av flyktningproblematikk. I denne forbindelse ble det avholdt en konferanse i Oslo i januar, under tittelen *Improving the Security of Refugee and Displaced Women*. Konferansen, som ble arrangert i samarbeid med PRIO og Flyktningerådet og med finansiering fra UD, munnet ut i en egen rapport. Denne er presentert både i Sikkerhetsrådet (ved den norske delegasjonen) og i UNHCR i Genève. Karamé har i tillegg arbeidet med temaet *Kvinner og barn i post-konflikt-situasjoner* i forbindelse med et bokprosjekt med UN University. Publisering forventes i 2003.

De to studentstipendiaterne Dag Myrvold og

Trine Øveraas har arbeidet med henholdsvis palestinske flyktninger i Libanon og norsk politikk overfor Zimbabwe.

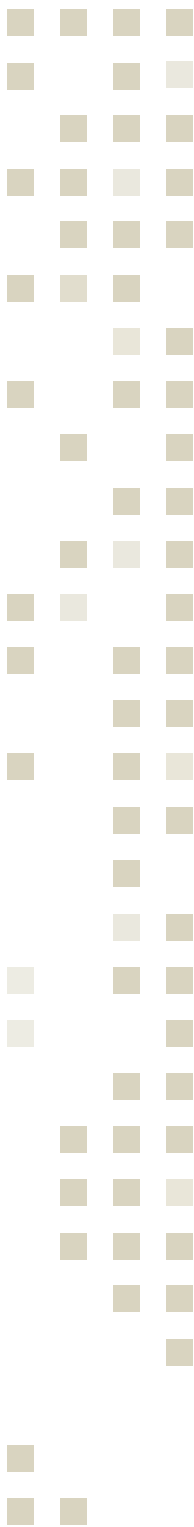
Formidling

Forum for Development Studies, som utgis i samarbeid med Norsk Forening for Utviklingsforskning, og med støtte fra Norges forskningsråd, er et viktig element i avdelingens formidlingsvirksomhet. Stokke har vært redaktør siden tidsskriftet ble opprettet, og Eriksen er bokmeldingsredaktør. Eriksen er dessuten som nevnt redaksjonsmedlem i tidsskriftet *Agora*, og Stokke sitter i redaksjonskomiteen for *European Journal of Development Research*.

I tillegg til ulike mindre seminarer har avdelingen vært involvert i flere større arrangementer. To konferanser – Improving the Security of Refugee and Displaced Women og Ethiopia–Eritrea: How to move from a solution of the border conflict towards underlying peace by addressing the underlying issues? How can the international society contribute? – ble arrangert i januar. Sammen med Avdelingen for internasjonal økonomi ble det også arrangert et debattmøte om Maktutredningen. Ellers holder avdelingens medarbeidere jevnlig foredrag og forelesninger i ulike sammenhenger.

Avdelingen har også stått bak en utstrakt publiseringsvirksomhet: fire artikler i internasjonale tidsskrifter, tre bokkapitler, fem artikler i norske tidsskrifter, syv rapporter og to tidsskriftledere er kommet på trykk i løpet av året.

Leder	Axel Borchgrevink
Medarbeidere	Stein Sundstøl Eriksen, Marianne Heiberg, Kari Karamé, Olav Stokke, Ketil Fred Hansen
Studentstipendiater	Dag Myrvold, Trine Øveraas

Training for Peace

Prosjektet *Training for Peace in Southern Africa* (TfP) ble opprettet i 1995. Formålet med prosjektet er å bistå landene i det sørlige Afrika med å bygge kompetanse for deltakelse i fredsoperasjoner i regi av FN eller regionale organisasjoner.

Prosjektet er et samarbeid mellom NUPI og de to sørafrikanske institusjonene *ACCORD* (The African Centre for the Constructive Resolution of Disputes) og *ISS* (Institute for Security Studies). Mens NUPI hele tiden har hatt det koordinerende og administrative ansvaret for prosjektet, har de to sørafrikanske partnerne stått for de operative aktivitetene. I forbindelse med at prosjektet i 2001 ble forlenget med fem nye år, fikk også NUPI mandat til å satse på egen forskning innenfor rammene av TfP. Videre ble prosjektet skilt ut som en egen selvstendig enhet på NUPI.

2002 ble en konsolideringsperiode for programmet, i og med at prosjektet fikk det formelle klarsignal om forlengelse ved slutten av 2001. Videre ble det gjennomført en forstudie av muligheten for å etablere et søsterprosjekt av TfP i Vest-Afrika. Daniela Krosiak og prosjektleder Grete Thingelstad stod bak dette arbeidet, og utarbeidet en rapport som ble lagt frem for NORAD og UD i juni (*Training for Peace in West Africa. A feasibility study*).

TfP-prosjektet er særlig opptatt av *de sivile dimensjonene ved fredsbygging og fredsbevaring*, og har derfor jobbet mye med å utvikle gode kursopplegg for de ulike sivile aktørene i fredsoperasjoner. For all slik kursvirksomhet ligger det en stor utfordring i å nå de riktige personene, de som faktisk skal ut på oppdrag eller som innehar en viktig, nasjonal trener/instruktørfunksjon. Så langt har prosjektet lyktes best i å nå disse målene gjennom den kursvirksomheten som er rettet mot sivilt politi. Både i forbindelse med kurs i det sørlige Afrika og ordningen med å invitere politioffi-

serer fra regionen til FN-kurs i Norge, har TfP etablert et nært og godt samarbeid med norske politimyndigheter. Kursvirksomheten overfor sivilt politi ville vært umulig å gjennomføre uten bistand fra Politihøgskolen. Prosjektet har også hatt et godt samarbeid med The Regional Police Chiefs' Co-operation Organisation (SARPCCO), som er lokalisert i Harare. Planene om å gjøre denne organisasjonen til formell TfP-partner har blitt lagt på is på grunn av den politiske situasjonen i Zimbabwe.

De sivile dimensjonene ved fredsoperasjoner, og kanskje særlig elementene som går på konflikforebygging og gjenreisning av samfunn etter konflikt, står også sentralt for TfP-forskningen på NUPI. Seniorforsker dr. Jeremy Ginifer har vært særlig opptatt av spørsmål knyttet til såkalte *DDR-prosesser* (avvæpning, demobilisering og reintegrering, fra engelsk *disarmament, demobilisation, reintegration*). En konferanse om DDR-situasjonen i Angola var den klart største aktiviteten til TfP i fjor (se boks). Konferansen ble arrangert i Genève i samarbeid med The Bonn International Centre for Conversion (BICC) og University of Bradford. Videre ble det gjennomført en studietur til Sierra Leone for å se nærmere på DDR-prosessen som FN og andre internasjonale organisasjoner står ansvarlige for der. Denne reisen ble gjort sammen med kolleger fra ISS, og resulterte i en publikasjon som vil bli utgitt tidlig i 2003. Ginifers forskning har avfødt en rekke artikler som ble publisert i internasjonale tidsskrifter i løpet av 2002, eller som kommer på trykk i 2003. Han ble også brukt som rådgiver for UD og Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet (FOKIV) i forbindelse med planleggingen av et større DDR-kurs som skal avholdes i januar 2003.

DDR-konferanse i Genève

En av de største aktivitetene i regi av TFP-prosjektet på NUPI i 2002 var et seminar i Genève om DDR-prosessen i Angola. Seminaret ble arrangert 15.–16. november i samarbeid med The Bonn International Centre for Conversion (BICC) og The Department for Peace Studies, University of Bradford.

Etter flere tiår med krig ble det i april 2002 satt i gang en omfattende avværings-, demobiliserings- og reintegrasjonsprosess (DDR) i Angola. Landet sto overfor en unik mulighet til å skape fred.

Samtidig har all tidligere erfaring vist at DDR-prosesser er svært kompliserte og vanskelige. I samarbeid med BICC og Universitetet i Bradford initierte derfor TFP-prosjektet på NUPI et seminar der formålet var å bringe de ulike aktørene i prosessen sammen for å foreta en foreløpig evaluering, diskutere hvordan vanskelige utfordringer kunne håndteres og hva som må til for at prosessen videre skal bli vellykket. Seminaret så blant annet på hvilke lærdommer en har kunnet trekke fra liknende prosesser an-

dre steder og i hvilken grad disse lærdommene hadde relevans for Angola. Det ble særlig fokusert på håndvåpenproblematikk, fred og sikkerhet samt de mer langsiktige utviklingsmulighetene for det angolanske samfunnet. Det ble lagt vekt på å få frem angolanernes eget syn på disse spørsmålene.

Seminaret ble lagt til Genève for å få økt oppmerksomhet og oppslutning fra alle de ulike internasjonale giverorganisasjonene som er lokalisert i byen. Seminaret fikk bred oppslutning fra så vel angolanske

aktører som giverland, FN-organisasjoner og frivillige organisasjoner som opererer i Angola. I overkant av 40 personer deltok.

Diskusjonene på seminaret skal oppsummeres i en rapport som vil komme i løpet av sommeren 2003. Rapporten vil inneholde anbefalinger om videre policy-utvikling og skal distribueres bredt internasjonalt og i Angola. Rapporten blir utgitt av NUPI, BICC og Universitetet i Bradford i fellesskap.

Leder Grete Thingelstad/Torunn L. Tryggestad
Medarbeidere Jeremy Ginifer, Daniela Krosiak, Anja Bakken

Prosjektgruppen for studier av Den persiske golf

Prosjektgruppen for studier av Den persiske golf ble etablert som egen enhet ved NUPI i 2001 for å studere spørsmål vedrørende samarbeid og konflikt i området rundt Persiabukta. Målet med prosjektgruppen er å konsolidere NUPIs forskningsinnsats på Den persiske golf og på lengre sikt å utvikle et regionalt kompetansesenter etter modell fra instituttets Russlandsavdeling.

I tillegg til forskningen på prosjektgruppens kjerneområder kommer instituttets kompetanse på tilgrensende tematiske og geografiske områder. NUPI har i mange år gjort landstudier av islamistiske bevegelsers rolle i en rekke land i Midtøsten, og den pågående dragkampen mellom sekularisme og islamisme i Kaukasus har en dimensjon der Russlandsavdelingen kan bidra med kompetanse. Alle studier ved NUPI som har sammenheng med en eventuell krig mot Irak, er eksempler på spørsmål som tangerer og samspiller med prosjektgruppens mer langsiktig orienterte forskning på sosiale og politiske konflikter og endringsprosesser.

Heradstveit har i rapporteringsåret arbeidet med en studie av hvordan terrorangrepet mot USA og den påfølgende debatten rundt en «ondskapens akse» har hatt konsekvenser for den pågående konflikten mellom demokratiske og konservative krefter i Iran, og gjennomførte i den forbindelse et feltarbeid i Iran våren 2002. Visser har innlevert sin doktorgradsavhandling om irakisk politisk historie ved Universitetet i Oxford. Han har også videreutviklet sine studier av politiske tendenser i internasjonale sjiamuslimske miljøer til å omfatte Saudi-Arabia, og har lagt særlig vekt på utviklingstrekk i den østlige regionen der landets sjiamuslimske minoritet er konsentrert.

Prosjektgruppen har lagt vekt på å opprettholde og videreføre de faglige nettverk som er kommet i stand som følge av NUPIs forskning på

regionen mellom Persiabukta og Det kaspiske hav. Blant annet er forbindelsene til Iran blitt styrket ved at en iransk doktorgradsstudent ved Harvard (Naghmeleh Sohrabi) har vært knyttet til prosjektet som assistent i forbindelse med feltarbeid i Iran. Forbindelsene som er blitt etablert med relevante franske miljøer, er videreutviklet gjennom forskerbesøk og samarbeid mellom NUPI og CERI (Centre d'Études et de Recherches Internationales) som munnet ut i en større internasjonal konferanse om islam, sekularisering og demokrati i Paris i november (2002). Kontakten med norske brukergrupper er blitt ivaretatt gjennom møter, briefinger og foredrag.

11. september 2001 og regionale konsekvenser av USAs nye Midtøsten-politikk

Heradstveits intervjuundersøkelse i *Iran* har gitt resultater som tyder på at konservative krefter i landet er blitt styrket som en følge av USAs utpeking av landet som en av komponentene i en «ondskapsakse». President Bush sitt fokus på Iran i denne sammenhengen førte til en midlertidig tilnærming mellom reformistiske og konservative krefter i Iran som svar på det man oppfattet som et angrep fra en ekstern fiende, men dette er en tilnærming som har foregått på de konservative kreftenes premisser.

Mens utviklingen i Iran frem til september 2001 viste at de mest ortodokse tilhengerne av den islamske revolusjonen var i ferd med å miste oppslutning og tvilholdt på sin innflytelse gjennom kontroll av deler av det iranske statsmaskineriet, har disse miljøene i løpet av det siste året opplevd en ideologisk renessanse på grunn av de føringer USAs retorikk legger for den innenrikske politiske debatten. Retorikk som fokuserer på amerikanske forsøk på kulturell og religiøs dominans, har fått fornyet aktualitet og

står sterkere i dag enn hva tilfellet var ved århundreskiftet.

Vissers studier av sjiamuslimske miljøer i *Saudi-Arabia* i forhold til problemstillinger om politisk stabilitet viser så langt at terrorisme og politisk aktivisme mer generelt i de østlige, overveiende sjiamuslimske landsdelene fremdeles kun utgjør en begrenset utfordring for det sittende regimet, og det er andre deler av landets periferi som har vært overrepresentert i forbindelse med det siste årets innenrikspolitiske konflikter. Det virker sannsynlig

at dette har sammenheng dels med intern fragmentering blant sjiamuslimene i østprovinsen, dels med mer generelle tendenser i internasjonale sjiamuslimske miljøer der både tradisjonelle forestillinger om politisk passivitet som et religiøst ideal og motstand mot tette koblinger mellom religiøst lederskap og statsmakt har fått fornyet betydning i årene etter Khomeinis periode som leder i Iran.

Informasjonsavdelingen og formidlingen ved NUPI

Informasjon er ett av NUPIs to hovedformål. Siden etableringen i 1959 har instituttet hatt en to-delt formålsparagraf. NUPI er ikke bare et forskningsinstitutt, men et institutt med et særlig nasjonalt ansvar for å formidle forskningsresultater og forskningsbasert informasjon både til andre forskergrupper og til allmennheten for øvrig.

Forskerstaben ved NUPI har følgelig et eget ansvar for å formidle sin forskning, blant annet gjennom publisering, mediedeltakelse, seminar deltakelse, undervisning og veiledning ved universiteter og høyskoler.

Informasjonsavdelingens virksomhet er både en integrert del av forskningsvirksomheten ved NUPI og en selvstendig virksomhet. Informasjonsavdelingen støtter opp om forskningsaktiviteten, men tar også initiativ til og utfører egne tiltak i skjæringspunktet mellom forskning og informasjon. Informasjonsavdelingen forestår NUPIs forlagsvirksomhet, seminarproduksjon, bibliotek tjenester, mediekontakt og skolerettede virksomhet. Det er informasjonsavdelingen som designer, produserer, publiserer og vedlikeholder NUPIs nettsted. NUPI har status som nasjonalt knutepunkt for publisering i tidsskrifter.

Virksomheten i 2002

Medie- og samfunnskontakt

En betydelig del av NUPIs virksomhet dreier seg om informasjon til nyhetsmediene og allmennheten. Ikke minst når store internasjonale begivenheter eller kriser finner sted, er NUPI-medarbeiderne sterkt etterspurt både i aviser og etermedier og som foredragsholdere. I 2002 har naturlig nok etterspørselen etter spisskompetanse om terro-

risme, amerikansk utenrikspolitikk og Irak vært spesielt stor.

Ikke alle internasjonale hendelser og fenomener er like spektakulære – og kunnskap om hendelsene er ikke like etterspurt – som for eksempel ettervirkningene av 11. september-angrepet og spørsmålet om en eventuell krig mot Irak. Et bærende element i NUPIs informasjonsstrategi er ønsket om å skape interesse også for de problemstillingene som ikke til enhver tid står høyest på nyhetsmedienes dagsorden.

NUPIs nettsted, www.nupi.no, er svært godt besøkt og er et livskraftig bindeledd til omverdenen. Med en stor forskerstab, et omfattende tilbud av elektroniske fulltekstpublikasjoner, en bred tidsskriftportefølje og en betydelig seminarvirksomhet er nupi.no et viktig knutepunkt for ulike brukergrupper. Ved utgangen av 2002 lå besøksfrekvensen på nupi.no på nær 1000 besøkende pr. dag. NUPI bestreber seg på å ha et oppdatert tospråklig nettsted.

Annet halvår i 2002 ble preget av arbeidet med å innføre et nytt publiseringssystem for nupi.no, med det mål å øke brukervennligheten på nettstedet og høyne NUPIs internettprofil ytterligere. Det gamle nettstedets flere tusen statiske filer ble konvertert til mer dynamiske artikler, og funksjonaliteten var ved årets slutt i ferd med å bli kraftig forbedret. Webredaktør er Ivar Windheim.

NUPIs nyhetsbrev NUPInfo kom i 2002 ut i ny drakt og legges nå også ut på nett. NUPInfo inneholder de viktigste nyhetene om forskning og andre aktiviteter ved NUPI og går til et bredt utvalg av NUPIs brukere.

Sammen med ni andre institutter som forsker på internasjonale forhold, samarbeider NUPI i et nettverk om databasen NINFO – Norsk forskning

på internasjonale forhold. NINFO er en kompetansedatabase der brukeren lett kan finne frem til eksperter på ulike spørsmål innenfor internasjonal politikk. NINFO er etablert for å gjøre veien kortere mellom forskere og viktige brukere, som journalister og beslutningstakere.

Publikasjoner

Bøker og rapporter. NUPI-forlaget er en integrert del av informasjonsvirksomheten på NUPI. Hvert år utgis en rekke bøker og rapporter på eget forlag, i tillegg til tidsskriftene som omtales under. I 2002 ble det utgitt 25 titler, herunder bøker, rapporter og notater, på NUPI.

I tillegg til tidsskriftredaktørene og informasjonssjefen, som er NUPI-forlagets forlagssjef, er tre årsverk involvert i NUPIs publikasjonsvirksomhet. Ole Dahl-Gulliksen er designer, Liv Høivik arbeider med manusbearbeiding og ombreking, mens Jan Risvik og Eilert Struksnes er redaksjonssekretærer.

Tidsskrifter

Internasjonal politikk er det ledende skandinaviskspråklige tidsskriftet på sitt felt og henvender seg så vel til den interesserte legmann som til akademikere. IP har vært utgitt ved NUPI siden instituttet ble opprettet, de første årene i samarbeid med Chr. Michelsens Institutt.

Det feltet som tidsskriftet søker å dekke, er i enorm forandring. Skillene mellom hva som utgjør nasjonal og internasjonal politikk er i stor grad i

ferd med å bli visket ut. Samtidig er det tydelig på stadig flere områder at fenomener som før ble sett på som nasjonale, blir utformet i samspill med prosesser som strekker seg utover nasjonale grenser. Tidsskriftet *Internasjonal politikk* søker å være helt i front med å utforske denne dynamikken, samtidig som mer tradisjonelle temaer blir grundig dekket. I 2002 behandlet tidsskriftet spørsmål som kampen mot terrorisme, helhetsperspektiver på norsk utenrikspolitikk og internasjonale normer på miljøområdet. Et av fjorårets numre var et spesialnummer om Afrika.

Internasjonal politikk er et kvartalstidsskrift. Knut G. Nustad er redaktør.

Siden etableringen i 1974 har **Forum for Development Studies** vært Norges ledende tidsskrift innenfor utviklingsforskning. I senere år har det mer systematisk henvendt seg til beslektede miljøer i Norden med sikte på å bli et Oslo-basert internasjonalt tidsskrift. Målet er å forbedre kvaliteten på norsk og nordisk forskning på utvikling, nord-sør-forhold og bistand. Samtidig ønsker redaksjonen å formidle resultater fra forskningen og stimulere til debatt. I 2002 tok tidsskriftet for seg temaer som miljø og utvikling og retten til mat i et menneskerettsperspektiv.

Forum kommer ut med to hefter i året og utgis av NUPI i samarbeid med Norsk Forening for Utviklingsforskning. Redaktør er Olav Stokke.

Ved inngangen til 2002 ble **Nordisk Østforum** innlemmet i NUPIs tidsskriftportefølje. *Nordisk Østforum*, som er et tidsskrift for Russlands- og Øst-Europa-studier, har tidligere vært eid av Universitetsforlaget. *Nordisk Østforum* har abonnenter i alle nordiske land og behandlet i 2002 temaer som spente fra samarbeidet mellom Russland og NATO via estisk EU-diskurs til rockens rolle i sovjettidens Russland (for en nærmere omtale, se under Avdeling for Russlandsstudier).

Østforum er et kvartalstidsskrift. Helge Blakkisrud er redaktør.

Hvor hender det? (HHD) er en artikkelserie som kommer 24 ganger i året og tilbyr artikler om internasjonale spørsmål i konsentrert og forenklet form.

I 2002 behandlet HHD temaer som amerikansk unilateralisme, kurderspørsmålet, global ulikhet, Kyotoprotokollen og utviklingen i Kina – for å nevne noe. HHD-redaktør er Ivar Windheim.

Seminarer

NUPI forestår en utstrakt seminarvirksomhet. Instituttet arrangerte i 2002 rundt 60 større og mindre seminarer innenfor alle NUPIs fagfelter, herunder en del konferanser av minst en dags varighet. Flere av seminarerne var samarbeidsprosjekter med andre forskningsinstitutter, Utenriksdepartementet etc. Blant større satsinger var blant annet en internasjonal konferanse om Etiopia–Eritrea-spørsmålet og et internasjonalt seminar om flyktningkvinnens situasjon i samarbeid med PRIO og Flyktningerådet, og to internasjonale konferanser om den sikkerhetsmessige og miljømessige trusselen fra usikret atommateriale.

NUPI-seminarene spenner fra de mindre og teoritunge, noen ganger interne, som først og fremst er beregnet på spesielle fagmiljøer, til de store seminarerne med bred appell og stort publi-

kumsoppmøte. Innenfor denne genren er det for 2002 særlig grunn til å nevne besøk av Mosambiks president Joaquim Alberto Chissano, Israels utenriksminister Shimon Peres og WTOs generaldirektør Supachai Panitchpakdi.

Helene Revhaug og Vibeke Sand har i 2002 alternert i rollene som seminaransvarlig.

Skolerettet virksomhet

Å lage undervisningsmaterieell og holde kurs for samfunnsfagselever i videregående skole er en av NUPIs nasjonale oppgaver. Ifølge læreplanen i faget samfunnskunnskap, der internasjonal politikk er en viktig komponent på tredje trinn, skal elevene delta i en ekskursjon til det «utenrikspolitiske Norge», som i tillegg til NUPI blant annet innbefatter besøk i Stortinget og Utenriksdepartemen-

HDD? – 40 år med folkeopplysning

Høsten 2002 fylte artikkelserien *Hvor hender det?* (HDD) 40 år. Gjennom årene har HDD forsynt til sammen hundretusen av lesere med oppdatert bakgrunnsstoff om internasjonale forhold.

Våren 1962 reiste Per Frydenberg, NUPIs daværende instituttsekretær, til USA. I et drøyt år hadde han vært nestkommanderende ved det nystartede Norsk Utenrikspolitisk Institut, et institutt som var opprettet med det formål å bidra til økt innsikt i mellomfolkelige spørsmål.

Da NUPI ble etablert, var det ennå ikke gått 15 år siden 2. verdenskrig. Sårene fra krigen og det vanskelige forholdet mellom øst og vest

preget både opprettelsen og NUPIs gründertid. Den doble formålsparagrafen, som slo fast at NUPI både skulle forske på og informere om internasjonale spørsmål, var etablert i den hensikt at instituttet skulle bidra til å fremme mellommenneskelig forståelse. Konseptet var allerede utprøvd med hell ved flere utenlandske institusjoner, som Royal Institute of International Affairs (Chatham House) i Storbritannia og Utrikespolitiska Institutet i Sverige.

Under sin USA-reise kom Frydenberg over en amerikansk publikasjon som han raskt forsto kunne bli et sentralt tilskudd til NUPIs publikasjonsportefølje. Det var en publikasjon som satte folkeopplysning og tilgjengelighet i høysetet. Han tok med seg ideen hjem, tilteltetela den for norske forhold og lanserte artikkelserien *Hvor hender det?* (HDD)

samme høst. Allerede etter et par års drift hadde publikasjonen 4–5000 abonnenter. Dette var et forholdsvis oppsiktsvekkende abonnenttall, ikke minst fordi HDD den første tiden ikke var stort mer enn et kart med små tekstbolker. I mange år gikk publikasjonen bare under navnet «kartet». Etter hvert ble det imidlertid mer tekst og mindre kart, men den enkle og leservennlige formen forble publikasjonens varemerke.

HDD var ikke bare et ektefødt barn av NUPIs todelte formålsparagraf, men det var også en publikasjon som etter hvert skulle gi NUPI et godt fotfeste i skolen. Dette var også helt i tråd med NUPIs folkeopplysningsintensjoner – en uttalt ambisjon i den etterkrigsatmosfæren som rådet, var å forsøke å gripe fatt i den oppvoksende slekt og for- med den til å tro på

fred, frihet og vennskapelig samkvem over landegrensene. Etter som årene gikk, fikk HDD status som supplement til internasjonal politikkundervisningen ved en rekke videregående skoler. Men også andre brukergrupper viste seg å ha interesse for publikasjonen, i presse, politikk og andre deler av samfunnslivet.

HDDs styrke har hele tiden vært at publikasjonen går videre enn massemediens «her og nå»-bilde ved å gi historikk og bakgrunn. Samtidig representerer den en kortfattet og lett tilgjengelig fremstilling av konflikter og samarbeid, prosesser, utfordringer og utviklingstrekk i det internasjonale samfunnet, supplert med grafer, faktabokser og andre illustrasjoner. I tillegg har det i alle år vært et viktig prinsipp å tilstrebe størst mulig bredde i artikkelutvalget.

Den tredje gulfkrigen? Bakgrunn og motivor
Hvor hender det?
Et nytt gulfkrig? Vil vann den tredje gulfkrigen? (HDD) er en gammel og kjent artikkelserie som oppdaterer lesere om verdens hendelser og konflikter. Den er utgitt av NUPI og er en viktig del av vår folkeopplysningsvirksomhet. Den er utgitt i samarbeid med Utenriksdepartementet og er en viktig del av vår folkeopplysningsvirksomhet. Den er utgitt i samarbeid med Utenriksdepartementet og er en viktig del av vår folkeopplysningsvirksomhet.

tet. I tillegg til de rundt 20 skoleklasser som hvert år besøker NUPI, besøker også NUPI fra tid til annen skoler og holder foredrag. Det absolutt mest etterspurte temaet i 2002 var ikke uventet terrorisme. Skolebesøksordningen er en viktig kanal for innsikt om hva som til enhver tid rører seg i skoleverket, og hvor det utenrikspolitiske engasjementet blir rettet.

Selve grunnpilaren i den skolerettede virksomheten er imidlertid artikkelserien HHD. De siste årene er publikasjonen gjort mer tilgjengelig for et bredere publikum, men fortsatt er artikkelserien redigert slik at den kan inngå i IP-undervisningen, og for skoleabonnenter finnes det egne skolesider på NUPIs hjemmeside, med arbeidsoppgaver og nyttige nettadresser i tilknytning til hvert tema.

Artikkelserien finnes også på internett med nær 200 artikler fra tidligere årganger. Årgangene legges ut på nett etter hvert som de avsluttes. I tillegg finnes HHD som temahefter om spørsmål som FN, EU, miljøpolitikk, nord-sør-spørsmål, Øst-Europa og Midtøsten. Skoleansvarlig er Ivar Windheim.

Interninformasjon

God interninformasjon er en grunnpilar i arbeidet med å skape en velfungerende organisasjon, og er også av avgjørende betydning for den utadrettede informasjonen. Intranettet inneholder alt fra internavis som oppdateres løpende, til informa-

sjon om administrative og økonomiske rutiner, elektroniske maler og brukermanualer for dataprogrammer samt en intern NUPI-håndbok. Helene Revhaug og Vibeke Sand har i 2002 alternert i rollen som intranettredaktør.

Biblioteket

NUPIs bibliotek er et spesialbibliotek for internasjonal politikk og beslektede emner som tjener som ressurscenter for litteratur og dokumentasjon og gir godt grunnlag både for forskningen og informasjonsvirksomheten ved instituttet. I noen utstrekning betjenes også eksterne brukere.

Ved utgangen av 2002 hadde NUPI-biblioteket rundt 30 000 bøker, 400 løpende tidsskrifter og 40 aviser. NUPIs bibliotekdatabase har rundt 62 000 innførsler, hvorav rundt to tredeler er tidsskrifter.

Fra 2002 har NUPI inngått avtale med Fafø om kjøp av tjenester fra NUPIs bibliotek. Avtalen innebærer blant annet at biblioteket anskaffer vanskelig tilgjengelig litteratur for Fafø-forskerne.

Bibliotekets database ble lagt om i perioden 2000–2001 og fungerer nå godt. Basen ligger stabilt på NUPI-intranettet og er meget godt besøkt. En ny og oppdatert versjon av biblioteksystemet Tidemann ble installert i januar.

Bibliotekleder er Dagfrid Hermansen, øvrige ansatte er Tore Gustavsson og Hazel Henriksen, til sammen 2,6 årsverk.

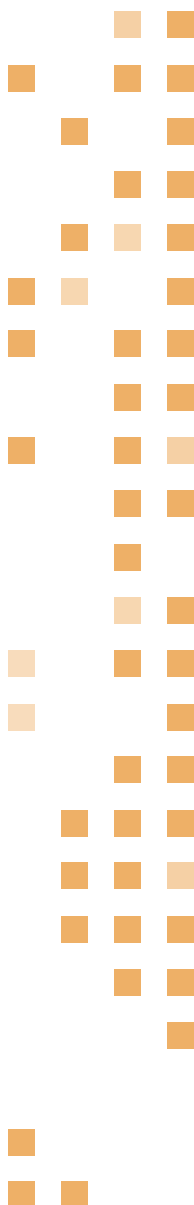
Leder Birgitte Kjos Fonn

Medarbeidere Ole Dahl-Gulliksen, Tore Gustavsson, Hazel Henriksen, Dagfrid Hermansen, Liv Høivik, Helene Revhaug, Jan Risvik, Vibeke L. Sand, Eilert Struksnes, Ivar Windheim

Praksisstudent Helene Revhaug

Sivilarbeidere Morten Anfinnsen, Vebjørn Elvebakk, Lars Tore Flåten, Erlend Huglen, Halvard Leira

Administrasjonsavdelingen

NUPIs administrasjon har ansvaret for institusjonens økonomi, drift og personalarbeid. Administrasjonen har til oppgave å

- ▼ utvikle og tilrettelegge gode rutiner for økonomistyring
- ▼ sørge for at lokaler, IT-systemer og administrative rutiner er hensiktsmessige og organisert slik at arbeidet blir mest mulig effektivt, og at arbeidsmiljøet blir godt
- ▼ utvikle gode personaladministrative rutiner i tråd med lov- og avtaleverk.

Aktiviteten i 2002

Avdelingen ivaretar en rekke faste oppgaver. Hovedtyngden av aktivitetene i 2002 har vært knyttet til gjennomføring og videreutvikling av disse. Det er særlig grunn til å trekke frem følgende områder fra avdelingens virksomhet i rapporteringssåret:

Arkiv

En kassasjonsplan for gammelt arkivmaterieell er ferdigstilt, oversendt til og godkjent av Riksarkivet. I etterkant av denne godkjenningen er det gjort et betydelig sorterings- og registreringsarbeid for å kunne oversende gammelt arkivmateriale, fra før 1975, til Riksarkivet. Dette arbeidet vil bli slutført ved oversendelse i 2003.

HMS

Arbeidet med HMS har hatt høy prioritet de siste årene, og er nå inne i et godt spor med faste rutiner. Årlige vernerunder har vist seg nyttige for å bedre ulike forhold knyttet til det fysiske arbeidsmiljøet ved instituttet. NUPI har fortsatt god nytte av samarbeidet med Oslo HMS-senter.

Endring i romprogram

NUPIs forskningsformasjon ble noe endret i 2002. Romprogrammet på huset ble tilpasset denne endringen, og interne forflytninger er gjennomført slik at avdelingene ved instituttet nå i hovedsak er samlet.

Intern opplæring i administrative rutiner

Avdelingen er bidragsyter til den interne informasjonsvirksomheten ved instituttet. Det er i året som gikk lagt vekt på oppgradering av relevante deler av intern håndbok, blant annet regnskap/økonomi.

Lokal lønnspolitikk

Regelverket for bonusordningen for publikasjoner er forbedret. Denne ordningen har til hensikt å stimulere den internasjonale publiseringen for ansatte ved instituttet og har vist seg å være et nyttig virkemiddel.

IT-systemer

Oppgraderingen av instituttets PC- og printerpark er gjennomført i henhold til gjeldende planer. Det er videre innført nye og bedre sikkerhetsrutiner. Interne kurs i aktuell programvare er avholdt med gode tilbakemeldinger fra deltakerne.

Økonomi og personale

Instituttets resultatregnskap for 2002 viser tilnærmet balanse mellom inntekter og kostnader. Det medfører at instituttet ikke nådde det budsjetterte målet om overskudd og ytterligere styrking av egenkapitalen. Dette skyldes blant annet at det påløp ekstraordinære kostnader mot slutten av perioden. Vi har imidlertid lyktes i å øke andelen av eksterne inntekter til 67% av totalen og tilsvarende redusert departementets basisbevilgning til 33%.

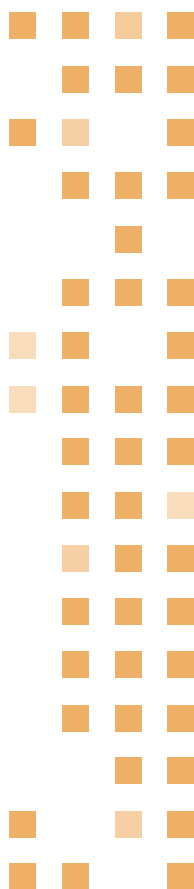
Det ble i alt utført 70,6 årsverk ved instituttet, noe som er en liten økning sammenlignet med fjoråret. Årsverkene fordeler seg med 40,3 forskerårsverk og 19,5 knyttet til informasjon, bibliotek og administrasjon. Videre stod studentstipendiater og sivilarbeidere for henholdsvis 7,3 og 3,5 årsverk. Antall årsverk utført av henholdsvis kvinner og menn var 24,6 og 46,0, mot 24,9 og 44,0 i fjor.

Leder Frode Løvik

Medarbeidere Jonny Andreassen, Elin O. Demiraslan, Pål Godard, Torill Egge Grung, Margareta Håkansson, Lillian Husby Melien, Sølvi R. Myhrengen, Jack Skarsjø, Kristoffer Tjærnås

Sivilarbeider Bjørn Hammershaug

Konferanser og seminarer 2002

Januar

- 11.1. **Fredagsseminaret: Kashmir: Conflict between India and Pakistan**
Amit Shrivastava, forsker, NUPI
- 23.1. **French, UK and US Policies towards Peacekeeping in Africa**
Eric Bermann, konsulent, tidligere FN-tjenestemann
- 23.1. **Atomic Terrorism Next?**
Morten Bremer Mærli, NUPI, i samarbeid med The Fulbright Foundation
- 24.–25.1. **Improving Security of Refugee and Displaced Women**
Sverre Lodgaard, Director, NUPI; Vidar Helgesen, State Secretary, Ministry of Foreign Affairs; Erika Feller, Director of the Division of International Protection, UNHCR
- 25.1. **NUPI's Theory Seminar: Prudence and the Statesman from Tacitus to Koht**
Halvard Leira, NUPI
- 25.1. **Ethiopia–Eritrea: How to move from a solution of the border conflict towards sustainable peace by addressing the underlying issues. How can the international community contribute?**
Chair: Axel Borchgrevink, NUPI; Vidar Helgesen, State Secretary, Ministry of Foreign Affairs; Joseph Legwaila, SRSG to Ethiopia and Eritrea; Kjetil Tronvoll, Norwegian Institute of Human Rights; Abdul Mohammed, Chairman, Inter-Africa Group; Paulos Tesfagiorgis, Chairman, Justice Africa; Alex de Waal, Director, Justice Africa; Christopher Clapham, Professor, University of Lancaster. I samarbeid med Utenriksdepartementet
- 31.1. **Small Arms**
Peter Bachelor, Small Arms Survey Project in Geneva

Februar

- 8.2. **SIP-1 Seminar: Branding European Territory: Inside the Wonderful Worlds of PR and IR Theory**
Dr Peter van Ham, Clingendael Institute, The Hague
- 15.2. **NUPI's Theory Seminar: Trade and War as Social Practices**
Morten Bøås, SUM, og Torbjørn Knutsen, NTNU
- 22.2. **SIP-1 Seminar: The EU as an Emerging Security Actor**
Richard Youngs, NUPI
- 27.2. **A New Yugoslav Foreign Policy – Priorities, Challenges and Achievements**
H.E. Mr Goran Svilanovic, Federal Minister for Foreign Affairs of the Federal Republic of Yugoslavia

Mars

- 1.3. **Fredagsseminaret: Streiftog ved et jubileum: Norsk bistandspolitikk gjennom 50 år**
Olav Stokke, NUPI
- 15.3. **SIP-1 Seminar: After the Twin Towers: Europe and the New American Challenge**
Professor Michael Cox, University of Wales, Aberystwyth
- 20.3. **The Future of Europe. A Hungarian View**
Mr János Martonyi, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Hungary

April

- 5.4. **International Terrorism and Challenges before Us**
Mr Omar Abdullah, Indias viseutenriksminister
- 8.4. **Utviklingen i utdanningssektoren i Afrika**
Birger Fredriksen, seksjonsdirektør, Verdensbanken

- 11.4. **The WTO, the Doha Round and the Developing Countries**
Dr Supachais Panitchpakdi, påtroppende generaldirektør, WTO. Elsbeth Tronstad, statssekretær, Utenriksdepartementet
- 12.4. **NUPI's Theory Seminar: Constructing Lessons of History: The Case of Munich**
Mikkel Vedby Rasmussen, Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI)
- 22.4. **Maktutredningen og globaliseringen**
Øyvind Østerud og Bent Sofus Tranøy, Maktutredningen, Stein Sundstøl Eriksen og Arne Melchior, NUPI
- 22.–23.4. **Strengthening co-operative threat reduction with Russia: A US–European initiative**
Oslo Steering Committee Meeting
In co-operation with Center for Strategic and International Studies, Washington DC
- 25.4. **An Outline of the Regional Situation in Southern Africa**
Mr Joaquim Alberto Chissano, Mosambiks president
- 25.4. **EU's Middle East Policy**
Christian Leffler, EU-kommisjonens Midtøstenenhet
- Mai**
- 23.5. **Om NATOs utenriksministermøte i Reykjavik 14.–15. mai**
Jørg Willy Bronebakk, ekspedisjons-sjef, Utenriksdepartementet
Bokpresentasjon: Russia and the New NATO. Lessons of the Past, Scenarios for the Future
Jakub M. Godzimirski, forsker, Senter for Russlandsstudier, NUPI.
I samarbeid med Den norske Atlanterhavskomite
- 23.5. **The Withering Away of the Federal Republic of Yugoslavia**
Professor Renéo Lukic, Department of History, Laval University of Québec
- 24.5. **SIP-1 Seminar: The Euro Today: An Economic and Political Evaluation**
Professor Arne Jon Isachsen, Handelshøyskolen BI
- 28.5. **Euro–American Relations in the Light of the Development in the EU**
Professor David Calleo, Johns Hopkins University
- 31.5. **National Missile Defense (NMD) and the Future of US Space Policy**
Dr James Clay Molz, Associate Director and Research Professor, Center for Non-proliferation Studies, Monterey, USA
- 31.5. **NUPI's Theory Seminar: The Twenty Years' Crisis and International Relations in the Cold War**
Michael Cox, Guest Researcher, The Norwegian Nobel Institute
- Juni**
- 1.6. **Cooperative Threat Reduction in the 21st Century**
Conference hosted by the Norwegian Institute of International Affairs (NUPI), co-organised with the Center for Nonproliferation Studies (CNS), and sponsored by the Nuclear Threat Initiative (NTI)
Opening remarks, Sverre Lodgaard, Director, NUPI
Bilateral and International Approaches to Cooperative Threat Reduction
Session 1 – Moderated by Dr William Potter, Director, Center for Nonproliferation Studies
Senator Richard G. Lugar, Sam Nunn, former US senator, co-chairman and chief executive officer of the Nuclear Threat Initiative
Session 2 – Moderated by Director Sverre Lodgaard
State Secretary Kim Traavik, Norwegian Ministry of Foreign Affairs: «**Norwegian–Russian Bilateral Relations and Cooperation**»
Therese Delpech, Director, Strategic Affairs at the Atomic Energy Commission, Paris: «**Engaging Europe in Cooperative Threat Reduction**»
Pathways to Improved Cooperation in the Field of Nuclear Security
Session 3 – William Potter, Director, Center for Nonproliferation Studies: «Challenges in US–Russian Cooperation»
Morten Bremer Mærli, Researcher, NUPI: «**Nuclear Security Cooperation with Russia – Lessons Learned**»
Panel discussion: *Moderated by Director Sverre Lodgaard*
- 4.6. **Risks and Chances in the Middle East – an Israeli Perspective**
Senior Deputy Director General, Ambassador Yoav Biran, Israel
- 6.6. **SIP-1 Seminar: A Security Community in Trouble? Transatlantic Relations after 11 September**
Professor Thomas Risse, Freie Universität, Berlin

- 14.6. **What's New in the New Partnership for Africa's Development (NEPAD)?**
Dr Henning Melber, Nordiska Afrikainstitutet
- 14.6. **NUPI's Theory Seminar: Comparing Constructions: Comparative Studies after the Constructivist Turn**
Dr Stein S. Eriksen, forsker, NUPI
- 26.6. **Building of Europe – an Austrian Perspective**
Chancellor Wolfgang Schüssel, The Republic of Austria
- Juli**
- 11.–14. **Melbukonferansen 2002. Melbu, Vesterålen**
Møter i det internasjonale styret for forskningsprogrammet Training for Peace.
Learning Peace
Sir Marrack Goulding, Stanlake Samkange og Morten Bergsmo
- August**
- 20.8. **One Year after the 11 September Events: Trends of Globalisation – Worldwide and in the Middle East**
Mr Shimon Peres, Minister of Foreign Affairs of the State of Israel
- September**
- 2.9. **The Political Economy of the Transition of the Federal Republic of Yugoslavia**
H.E. Dr Miroljub Labus, Director of the Department of International Affairs
- 11.9. **A New Order? The State of the World One Year After September 11**
Kim Traavik (State Secretary, Norwegian Ministry of Foreign Affairs); Dr Ramón de Miguel Egea (State Secretary, Spanish Ministry of Foreign Affairs); Dr Greg Mills (National Director, South African Institute of International Affairs); Mr Walter B. Slocombe (Senior Advisor, Center for Strategic and International Studies)
- 13.9. **NUPI's Theory Seminar: A Genealogy of Jihad from Albannah to Abdallah: A First Stab**
Torbjørn Knutsen, NTNU
- 17.9. **Romania's Contribution to Euro-Atlantic Security and Stability; Romanian–Norwegian Cooperation before and after the NATO Summit in Prague**
H.E. Dr Adrian Nastase, Prime Minister of Romania
- 20.9. **SIP-1 Seminar: The ESDP and the Nordic Countries**
Nina Græger, Research Fellow, NUPI
- 24.9. **China's Road of Development and Foreign Policy**
Mei Zhaorong, Director, Chinese People's Institute of International Affairs
- 27.9. **Belarus in the Context of European Integration**
Dr Mariusz Maszkiewicz, Polish Ministry of Foreign Affairs
- Oktober**
- 10.–11.10. **Putin's Russia – Strategic Westernisation?**
Panel 1: Russia's Foreign Policy Turn – Strategic Choice? Dr Allen C. Lynch, University of Virginia: «**General Patterns of Russian Foreign Policy, with Special Reference to Russian–European Relations**»
Dr Oksana Anatoneko, International Institute for Strategic Studies: «**Implications of Putin's Westward Turn**»
Dr Stephan de Spiegeleire, RAND Europe: «**Russia and the European Security Architecture**»
Panel 2: Point of Direct Contact: The Baltic Region
Dr Andreas Kasekamp, Estonian Foreign Policy Institute, Tallinn: «**Baltic EU Membership: A Stabilising Factor**»
Dr Arkady Moshes, The Finnish Institute of International Affairs, Helsinki: «**The Baltic States in the EU: Implications for Russia**»
Marius Vahl, The Centre for European Policy Studies, Brussels: «**EU Policy towards the Baltics and the Near Abroad**»
Panel 3: Russia's Economy and the Prospects for an EU–Russia Partnership
Dr Jacques Sapir, EHESS, Paris: «**Russia's Economic Rebound – Some Implications for Europe**»
Dr Vladimir Mau, Academy of National Economy of the Russian Government, Moscow: «**Economic and Political Results for 2001 and Prospects for Strengthening Economic Growth**»
Dr Kathryn Hendley, University of Wisconsin: «**Steps Forward or Backwards? An Assessment of Russian Legal Reform from a Business Perspective**»
Concluding Remarks
Dr Jakub M. Godzimirski, NUPI

- 11.10.** **NUPI's Theory Seminar: Bruk av militærmakt i norsk utenrikspolitikk etter den kalde krigen**
Nina Græger, forsker, NUPI
- 17.–18.10.** **Militærmaktseminaret 2002: Tenke lokalt, handle globalt?**
Introduksjon
Briht Harr Vaage, major, militærstipendiat NUPI: «Hva skal vi med militærmakten?»
I. Norge i krig
Nils Morten Udgaard, utenriksredaktør, Aftenposten: «Norge – en krigerstat? Refleksjoner rundt norsk engasjement på '90-tallet»
II. Norges fremtidige kriger – strategiske veivalg
Espen Barth Eide, forsker, NUPI: «Exit Bardufoss: Destination Brussel eller Texas?»
Henrik Thune, forsker, NUPI: «USA versus Irak. Terrorkrig fase II?»
Bjørn Tore Godal, seniorrådgiver, Universitetet i Oslo: «Norge som utenrikspolitisk aktør»
III. Forsvaret: Modernisering eller omveltning?
Nils Helle, kommandørkaptein, Forsvarets stabsskole: «Hva betyr militær integrasjon og internasjonalisering av militærmakt?»
Bjørn-Tore Solberg, oberstløytnant, Forsvarsdepartementet: «Forsvar av norsk territorium, et internasjonalt ekspedisjonsforsvar eller fredsbygging i utlandet?»
Sverre Diesen, generalmajor, Landkommandør FOHK: «Fra trusler til kapasiteter – mot et paradigmeskifte i norsk forsvarsplanlegging?»
Avslutning:
Sverre Lodgaard, direktør, NUPI
I samarbeid med Forsvarets stabsskole
- 24.–25.10.** **Justice, Truth and Reconciliation in the 21st Century**
Freds- og forsoningskonferanse i Narvik. I samarbeid med PRIO, Den Norske Helsingforskomité, Institutt for menneskerettigheter og Nansenskolen
- November**
- 1.11.** **SIP-I Seminar: Reform or Rupture? Transatlantic Security Relations after September 11**
Sten Rynning, Associate Professor, Dept. of Political Science, University of Southern Denmark
- 5.11.** **Fjell, folk og fe i postsovjetske utkantstrøk**
Indra Øverland, forsker, NUPI, visning av lysbilder
- 8.11.** **Regional Developments in Central Asia: Islam, Security and Human Rights** (i samarbeid med Den Norske Helsingforskomité)
Kim Traavik, State Secretary, Ministry of Foreign Affairs: «Opening»
Dr Åse Berit Grødeland, NIBR: «Introduction to the region»
Ninel Fokina, Almaty Helsinki Committee: «Governmental policies and freedom of religion, expressions and organization»
Acacia Shields, Human Rights Watch: «Islam in Uzbekistan and governmental response»
Dr Christoph Zürcher, Freie Universität, Berlin: «Ways into trouble: Internal security threats and how to spot them»
Dr Indra Øverland, NUPI: «The role of external actors»
- 11.11.** **Poland's Integration into the European Union**
Mr Jerzy Jaskiernia, Chairman of the Foreign Affairs Committee of the Polish Parliament
- 15.11.** **NUPI's Theory Seminar: Hambro og den utvidede utenrikskomité som konsensusskaper i norsk utenrikspolitikk**
Andreas Løvold, Universitetet i Oslo
- 22.11.** **SIP-1 Seminar: The EU: Actor or Structure in European Crisis Management? The Cases of Kosovo and Turkey 1999**
Dr Magnus Ekengren, Swedish Defence College
- Desember**
- 4.12.** **EU–US Relations**
Perry Westerlund, Director, Directorate General for External Relations, European Commission

- 5.12. Security and Environment in the Barents Region – A New Global Agenda**
 Opening remarks, Sverre Lodgaard, NUPI and Rasmus Hansson, World Wildlife Fund Norway
Norwegian Regional Cooperative Threat Reduction Programs
 Torbjørn Norendal, Ministry of Foreign Affairs: **«The Norwegian Plan of Action of Nuclear Safety and the Environment»**
 Ingjerd Kroken, Ministry of Defence: **«Arctic Military Environment Cooperation (AMEC)»**
Perspectives on Cooperative Threat Reduction
 Jenifer Mackby, Center for Strategic and International Studies: **«Strengthening the Global Partnership for Threat Reduction»**
 Mark Helmke, Nuclear Threat Initiative: **«American Perspectives on Nunn–Lugar and the Arctic Military Environment Cooperation»**
 Igor Chestin, World Wildlife Fund Russia: **«Environment, Security and the Barents Sea Ecoregion»**
Security and Environment in the Barents Region – Priorities and Recommendations for a New Global Agenda
Roundtable discussion
 Samantha Smith, World Wildlife Fund Arctic Programme: **Summary and closing remarks**
- 12.12. Local Capacities for Peace in Sri Lanka**
 Darini Rajasingham-Senanayake, International Centre for Ethnic Studies
- 13.-14.12. Technology and Foreign Ownership. Theories, Evidence and Policy Implications**
 International Workshop, Leangkollen, Oslo, organised by TIK (Center for Technology, Innovation and Culture), University of Oslo, The Research Council of Norway and NUPI
- 20.12. NUPI's Theory Seminar: The Birth of Sovereignty: Revisiting the Formation of the European States System**
 Dan Nexon, Stanford University

Doktorgrader

Doktorgradsprosjekter fullført i 2002

Dr Louis Skyner: *The Separation and Consolidation of Land Ownership in pre 1917 and post 1985 Russia*

Avlagt ved Jesus College, University of Cambridge

Hjørnesteinen i politisk og økonomisk reform i Russland både under tsardømmet og etter Sovjetunionens fall har vært overgangen fra statlig og kollektiv til privat eiendomsrett. Gjennom eiendomsrettslige bestemmelser har reformene bidratt til et felles mål; å stimulere individuell økonomisk aktivitet og støtte opp om den politiske gjenoppbyggingsprosessen. I doktoravhandlingen *The Separation and Consolidation of Land Ownership in pre 1917 and post 1985 Russia* undersøker Louis Skyner den ideologiske og institusjonelle konflikten omkring eiendomsrettens rolle og utvikling, med fokus på den lovgivning som er iverksatt for å fremme privat eierskap til jord. Han illustrerer hvordan denne konflikten mellom individ og kollektiv, staten og den nasjonale økonomien, har frembrakt så vel kontinuiteten som endringene som preget det 20. århundres sosiale og politiske utvikling. Den samlede tilnærmingen legger stor vekt på at man i studiet av juridiske endringer må erkjenne det gjensidige avhengighetsforholdet mellom juridiske reformer og kulturen hvor de finner sted.

Louis Skyner disputerte for sin doktorgrad i september 2002, og avhandlingen skal publiseres i sin helhet under tittelen *Land Ownership in Russia Before and After Communism* (Routledge Curzon). Skyner arbeider nå som prosjektdirektør ved Institute of Law and Public Policy i Moskva.

Doktorgradsprosjekter som ble innlevert i 2002, med disputas i 2003

Reidar Visser: *Unfulfilled Mandate? Competing Visions for the Future of Iraq in an Age of Self-Determination*

St. Antony's College, University of Oxford

Avhandlingen tar utgangspunkt i de fragmenterings-scenarier for Irak som har versert helt siden krigen mellom Iran og Irak. Fokus ligger på utviklingen i de sørlige delene av Irak. Gjennom en historisk analyse av irakisk politikk i perioder der staten var utsatt for særlig press både utenfra og innenfra, demonstreres det at separatistiske løsninger har stått særdeles svakt i denne delen av landet. Analyser av noen av de mest kritiske fasene i den moderne staten Iraks historie viser at fraværet av territoriell separatisme i sør ikke primært skyldes sentralregjeringens undertrykkelse, men at de få separatistiske bevegelsene som er blitt forsøkt lansert har desintegrert på grunn av manglende lokal oppslutning. Et annet funn er at de relativt spede tilløpene til separatisme som er blitt manifestert, primært har vært knyttet til sunnimuslimske miljøer, mens separatistiske løsninger historisk sett har hatt en marginal plass i den politiske debatten blant den sørlige landsdelens sjiamuslimske majoritet.

Avhandlingen ble innlevert i oktober 2002, med disputas i februar 2003.

Leo Andreas Grünfeld: Five Essays on International R&D Spillovers and the Absorptive Capacity of Multinationals

Prosjektet har som målsetning å bygge teori for og teste ut hvorfor og hvorvidt foretak velger å bli multinasjonale motivert ut fra behovet for å tillegge seg kunnskap i andre land. I denne sammenheng står den multinasjonale bedriftens evne til å absorbere slik kunnskap sentralt. Et viktig resultat er at teknologispredning ikke bare avhenger av kilden for slik spredning, men også av mottakerens evne til å nyttiggjøre seg teknologien. En implikasjon er at forskning og utvikling også er viktig i bransjer der teknologiutviklingen i hovedsak skjer i utlandet. Avhandlingen ble levert i oktober 2002, med disputas i april 2003.

Doktorgradsprosjekter under produksjon i 2002

Helge Blakkisrud: Towards a Federal Russia?

I løpet av det siste tiåret har Russland gjennomgått en desentraliseringsprosess uten sidestykke i russisk historie. Det har vært bred enighet om at den russiske staten skal baseres på en føderal struktur. Når det gjelder den innbyrdes fordelingen av makt mellom sentrum og føderasjonssubjektene, har det imidlertid pågått en kontinuerlig tautrekking. Avhandlingen følger debatten om russisk føderalisme fra oppløsningen av Sovjetunionen til Putins føderale reformer sommeren 2000.

Geir Flikke: Collective Self-Disruption: The Russian Democratic Movement 1988–1992

Den politiske bevegelsen Demokratisk Russland sto i spissen for reformkreftene i russisk politikk 1989–90. Etter en vellykket mobilisering ved parlamentsvalget i 1990 og presidentvalget i 1991 ble imidlertid partiet raskt splittet i rivaliserende fraksjoner. Avhandlingen forsøker med utgangspunkt i ressursmobiliseringsteorier å forklare den interne diskusjonen og påfølgende desintegrasjon av reformbevegelsen. Sentralt står antakelsen om at plutselige endringer i det politiske mulighetsrom kan fremprovosere splittelser rundt strategiske nøkkelspørsmål.

Nina Græger: Fra nasjonalt til internasjonalt forsvar: Militærmakt som instrument for norsk sikkerhetspolitikk

Den overordnede problemstillingen for avhandlingen er i hvilken grad og hvordan det sikkerhetspolitiske bildet etter den kalde krigen har endret synet på bruk av militærmakt i den norske forsvarspolitiske diskursen. Den kalde krigens tilnærmede fravær av militær maktbruk er avløst av en mer gradert og fleksibel anvendelse av militærmakt, i samspill med diplomatiske, økonomiske, humanitære og andre virkemidler. Prosjektet identifiserer hovedposisjonene i norsk forsvarspolitikk og hvem som driver den fremover, og fokuserer både på debatten og de institusjonelle endringene, blant annet som følge av vår tilknytning til NATO, EU, OSSE og FN.

Hege Medin: The Importance of Learning by Doing and Sunk Costs in International Trade Transactions

I internasjonal handel spiller transaksjonskostnader en avgjørende rolle for handelsmønsteret, og økonomisk integrasjon fører til reduksjon av slike kostnader. I økonomiske modeller anses ofte handelsomkostninger å bestå av toll og reelle transportkostnader og være proporsjonale med omsatt volum. Imidlertid fører ny handelspolitikk med gjensidig anerkjennelse av standarder, regelverk og lover til reduksjon i selskapenes faste eksportkostnader, noe som er i ferd med å få økt betydning. Prosjektet legger hovedvekten på å innpasse faste kostnader i økonomiske modeller for internasjonal handel og geografi, for bedre å kunne analysere dagens internasjonale handelsmønster, struktur og økonomisk integrasjon.

Morten Bremer Mærli: Russian Nuclear Naval Fuel and the Risk of Proliferation

Sikring og kontroll av spaltbart våpenmateriale er av avgjørende betydning for å minske faren for spredning og bruk av kjernevåpen. Dagens økende spredningsfare krever forsterket internasjonal innsats på en rekke områder: Stans i produksjon av spaltbart våpenmateriale, bedre kontroll og sikring av spaltbart materiale, åpenhet om eksisterende materiallagre, effektiv eksportkontroll og bred politisk oppmerksomhet rundt spørsmålene knyttet

til behandling av militært spaltbart overskuddsmateriale.

Med fokus på den marine brenselssyklusen i Nordvest-Russland tar prosjektet for seg flere av disse problemstillingene parallelt. Prosjektet analyserer også mulig bruk av slikt spaltbart materiale i enkle terroristkjernevåpen.

Pernille Rieker: From Territorial Defence to Comprehensive Security? The European Integration Process and the Changing Nordic Security Identities

Hensikten med prosjektet er å studere sammenhengen mellom fremveksten av EU som sikkerhetspolitisk aktør og de endringene som har funnet sted i de nordiske landenes sikkerhetspolitiske identiteter siden 1990. I og med at de nordiske land har hatt svært forskjellige sikkerhetspolitiske tradisjoner og er knyttet til EU på ulike måter, vil en sammenligning av disse landene kunne gi økt innsikt om EUs innflytelse på nasjonale sikkerhetspolitiske identiteter.

Andreas Selliaas: Nasjonalisme etter imperiesammenbrudd

Prosjektet tar sikte på å vurdere internasjonale organisasjoners (NATO, EU, OSSE og Europarådet) innvirkning på minoritetspolitikk i post-kommunistiske stater i Europa. Doktoranden ser særlig på stater som har en stor minoritet og som grenser til et potensielt hjemland for denne minoriteten (eks. Estland, russere i Estland og Russland).

Ole Jacob Sending: Politicians, Experts and the Dynamics of Learning: A Study of the Interaction Between Politics and Science in the Production of «Consensus»

Prosjektet tar sikte på å gi innsikt i hvordan det multilaterale systemet innvirker på feltet utvikling, gjennom å sette fokus på sammenhengen mellom kunnskap og politikktutforming. Studien har et historisk perspektiv og tar for seg hvordan ulike typer kunnskap (økonomisk, demografisk, medisinsk) har påvirket utformingen av mål samt organiseringen av internasjonal befolkningspolitikk. Ved å rette oppmerksomheten mot «politikken» som et forhold mellom kunnskap av ulik art heller enn mellom stater, tar studien sikte på å

redefinere og supplere etablerte teorier om, på den ene side, den rolle kunnskap spiller i internasjonal politikk, og på den andre side relasjonene mellom statlige og ikke-statlige aktører.

Amit Kumar Shrivastava: Corruption, Governance and Development Aid: A Case Study of Poverty Alleviation Programmes in India and Bangladesh 1980–2000

Dette prosjektet er en komparativ case-studie av programmer for fattigdomsbekjempelse i India og Bangladesh, med den hensikt å identifisere og undersøke de former for korrupsjon som finnes mellom formelle og uformelle aktører på tre forskjellige nivåer i bistandsadministrasjonen. Siktet er å gi et mer gjennomskiktig og eksplisitt bilde av former for korrupsjon i administrasjonen av utviklingsbistand.

Henrik Thune: The Power of the One-eyed – Television, International Crisis Management and the Making of Foreign Policy

Rammen for prosjektet er demokratiske staters utenrikspolitikk med utgangspunkt i norsk utenrikspolitikk og Utenriksdepartementets rolle. I sentrum står interaksjonen mellom TV-dekning og internasjonal krisehåndtering på 1990-tallet. Prosjektet utforsker en generell teoretisk antakelse: Medienes påvirkning på slik krisehåndtering er indirekte og ikke-kausal. TVs makt er knyttet til dens evne til å rasjonalisere politiske strategier som faller sammen med og harmonerer med egen forståelsesramme og der ulike strategier må svare på tempoet og skiftningene i mediedekningen.

Publikasjoner i 2002

Artikler i internasjonale, herunder nordiske vitenskapelige tidsskrifter med referee

Borchgrevink, Axel

«Clean and Green: Cultural Models and Agricultural Knowledge», *Ethnos*, vol. 67, nr. 2, s. 223–244.

Bjørge, Tore

«Rassistische Gruppen: Die Anwerbung reduzieren und den Ausstieg fördern», *Journal für Konflikt- und Gewaltforschung/Journal for Conflict and Violence Research*, vol. 4, nr. 1, s. 5–31.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Councils, Capacity Building and the State: The Context of Local Government Reform in Tanzania», *Austrian Journal of Development Studies*, vol. 18, nr. 1, s. 9–31.

Flikke, Geir

«Party Organisation in Transitional Parliaments: The Case of the Russian State Duma», *The Journal of Communist Studies and Transition Politics*, vol. 18, nr. 2, s. 28–52.

Ginifer, Jeremy

«Peace building in Congo: mission impossible?», *International Peacekeeping*, vol. 9, nr. 3, s. 121–128.

Godzimirski, Jakub M.

«Kak zhit' v treugolnike? shansy i vyzovy novogo i starogo sosedstva rossii i NATO» (How to live in a triangle: Chances and challenges of the new and old Russian-NATO neighborhood), *Yevropa. Zhurnal Polskogo Instituta Mezhdunarodnykh Del*, vol. 2, nr. 3, 167–213.

Heradstveit, Daniel

«Local Elites Meet Foreign Corporations. The examples of Iran and Azerbaijan», *Cemoti Cahiers d'études sur la Méditerranée orientale et le monde turco-iranien*, nr. 32, s. 258–295.

Matlary, Janne H.

«The Just Peace: The Public and Classical Diplomacy of the Holy See», *Cambridge Review of International Affairs*, vol. 14, nr. 1.

Maurseth, Per Botolf og Bart Verspagen

«Knowledge Spillovers in Europe: A Patent Citations Analysis», *Scandinavian Journal of Economics*, vol. 104, nr. 4, s. 531–545.

Melchior, Arne og Kjetil Telle

«Politics versus Science: A Response to Anders Lundkvist», *Forum for Development Studies*, vol. 29, nr. 1, s. 165–176.

Mærli, Morten Bremer

«U.S.-Russian naval security upgrades: lessons learned and future steps», *Yaderny Kontrol*, vol. 9, nr. 4, s. 38–51.

Mærli, Morten Bremer og Roger Johnston

«Safeguarding This and Verifying That: fuzzy concepts, confusing terminology, and their detrimental effects on nuclear husbandry», *Nonproliferation Review*, vol. 9, nr. 1, s. 54–82. <http://www.cns.miis.edu/pubs/npr/volog/91/abs91.htm>

Neumann, Iver B. og Jozef Batora Jr.

«Cautious Surfers: The Norwegian Ministry of Foreign Affairs Negotiates the Wave of the Information Age», *Diplomacy & Statecraft*, vol. 13, nr. 3, s. 23–56.

Neumann, Iver B.

«The Proliferation of Proliferation. David Mutimer: The Weapons State», *Cooperation and Conflict*, vol. 37, nr. 4, s. 431–436.

Neumann, Iver B.

«Returning Practice to the Linguistic Turn: The Case of Diplomacy», *Millennium: Journal of International Studies*, vol. 31, nr. 3, s. 627–651.

Sending, Ole Jacob

«Constitution, Choice, Change: Problems with the

'logic of appropriateness' and its use in Constructivist Theory», *European Journal of International Relations*, vol. 8, nr. 4, s. 443–470.

Skyner, Louis

«Sobstvennost kak predmet ritoriki; sobstvennost na zemliu i chastnoe pravo v dorevoliutsionnoi i postsovetsoi Rossii», *Konstitusionnoe Pravo Issue*, vol. 45.

Skyner, Louis

«The Regulation of the Public Sphere: the Media and the Law in Russia», *Perspectives on European Politics and Society*, vol. 4, nr. 2.

Youngs, Richard

«The European Security and Defence Policy: What impact on the EU's approach to security challenges?», *European Security*, vol. 11, nr. 2, s. 101–124.

Youngs, Richard

«The European Union and Democracy in Latin America», *Latin American Politics and Society*, vol. 44, nr. 3, s. 111–139.

Youngs, Richard

«The European Union in the Mediterranean: a new or disingenous strategy?», *Democratization*, vol. 9, nr. 1, s. 40–62.

Youngs, Richard og Richard Gillespie

«Themes in European Democracy Promotion», *Democratization*, vol. 9, nr. 1, s. 1–16.

Øverland, Indra

«The co-ordination of conflict prevention and development aid in southern Georgia», *Conflict, Security and Development*, vol. 2, nr.1, s. 81–98.

Artikler i norskspråklige vitenskapelige tidsskrifter med referee

Eide, Espen Barth

«Internasjonal terrorisme – folkerettslige konsekvenser», *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 2, s. 211–224.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Staten, markedet og globaliseringen: Maktutredningen om globaliseringen og nasjonalstaten», *Agora*, vol. 20, nr. 3–4, s. 81–110.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Staten og innvandrene», *Agora*, vol. 20, nr. 3–4, s. 193–206.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Virkelige konstruksjoner: Konstruktivismedebatten i norsk statsvitenskap», *Agora*, vol. 20, nr. 1–2, s. 232–249.

Eriksen, Stein Sundstøl, Lars Bugge og Geir O. Rønning

«Prolog: En maktutredning uten struktur», *Agora*, vol. 20, nr. 3–4, s. 7–19.

Eriksen, Stein Sundstøl og Geir O. Rønning

«Maktutredningens stat», *Agora*, vol. 20, nr. 3–4, s. 51–80.

Leira, Halvard

«Frem fra glemselen – tanker om fagets tenkere», *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 4, s. 487–501.

Leira, Halvard

«Utenrikspolitikk som identitetspolitikk: David Campbells Writing Security – United States Foreign Policy and the Politics of Identity», *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 1, s. 77–100.

Lodgaard, Sverre

«Utenrikspolitisk utsyn: Helhetsperspektiver på norsk utenrikspolitikk», *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 3, s. 257–283.

Nustad, Knut G. og R. Kaarhus, red.

«Introduksjon: Om antropologi og utvikling», *Norsk Antropologisk Tidsskrift*, vol. 13, nr. 1–2, s. 5–13.

Osland, Kari M.

«Rettsaken mot Slobodan Milosevic», *Nordisk Østforum*, vol. 16, nr. 1, s. 5–18.

Selliaas, Andreas

«Kaliningrad og utvidelsen av EU og NATO», *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 1, s. 55–75.

Tymczuk, Alexander

«Religiøse motsetninger i Ukraina», *Nordisk Østforum*, vol. 16, nr. 1, s. 49–64.

Fagbøker, lærebøker eller andre selvstendige utgivelser

Carlsnaes, Walter, red.

Handbook of International Relations, London: Sage Publications, 571 s.

Fonn, Birgitte Kjos og Vebjørn Elvebakk

Med verden som bakteppe. Historien om gründertiden ved NUPI 1959–69, Oslo: NUPI, 104 s.

Grünfeld, Leo A.

Essays on multinational firms, R & D spillovers and absorptive capacity effects, doktorgradsavhandling for dr.polit.-graden, Økonomisk Institutt, Universitetet i Oslo, Oslo: NUPI, 200 s.

Græger, Nina, Henrik Larsen og Hanna Ojanen

«The ESDP and the Nordic countries: four variations on a theme», Helsinki: The Finnish

Institute of International Affairs/Institut für Europäische Politik, *Programme on the Northern Dimension of the CFSP*, nr. 16, 236 s.

Karamé, Kari og Hanne Ulrichsen, red.

Improving the Security of Refugee and Displaced Women. Recommendations given by the International Expert Seminar 24–25 January 2002, Oslo, Norway, Conference Proceedings, Oslo: NUPI, 70 s.

Matlary, Janne H.

Intervention for Human Rights in Europe, London og New York: Palgrave Macmillan.

Neumann, Iver B., red.

Global politikk: Krig, diplomati, handel og nyhetsformidling i praksis, Oslo: Cappelen Akademiske Forlag, 357s.

Neumann, Iver B.

Michel Foucault: Forelesninger om regjering og styringsmakt. Oversatt, introdusert og annotert av Iver B. Neumann. Oslo: Cappelen upopulære skrifter, 115 s.

Skyner, Louis

The Separation and Consolidation of Land Ownership in pre 1917 and post 1985 Russia, Doctoral Thesis, University of Cambridge, 330 s.

Skyner, Louis

Land Ownership in Russia: Before and After Communism, Routledge Curzon 2003.

Stamnes, Eli

United Nations Preventive Deployment in Macedonia: A Critical Security Studies Analysis. Doktorgradsavhandling ved Department of International Politics, University of Wales, Aberystwyth.

Ulriksen, Ståle

Den norske forsvarstradisjonen. Militærmakt eller folkeforsvar?, Oslo: Pax Forlag, 344 s.

Youngs, Richard

The European Union and the promotion of democracy – Europe's Mediterranean and Asian policies, Oxford: Oxford University Press, 267 s.

Youngs, Richard og Richard Gillespie, red.

The European Union and Democracy Promotion: the Case of North Africa, London: Frank Cass, 219 s.

Kapitler eller artikler i bøker, lærebøker, fagtidsskrifter, konferanserapporter

Andvig, Jens Chr.

«International corruption» i Martin J. Bull og James L. Newell, red., *Corruption in Contemporary Politics*, Palgrave Macmillan, s. 207–219.

Blakkisrud, Helge og Pål Kolstø

«Nation-Building and Ethnic Integration in Post-Soviet Societies» i *The Co-operation Programme with Central and Eastern Europe*, Oslo: Norges forskningsråd/ Universitets- og høgskolerådet, s. 121–129.

Blakkisrud, Helge

«Russland som 'joker' – medspiller og motspiller» i *Lille Norge – hva nå? Euroatlantisk sikkerhet i en ny tid*, Studieutvalgets skriftserie nr. 1, Oslo: Forsvarets høgskoleforening, s. 19–25.

Bjørø, Tore

«Gewalt gegen ethnische und religiöse Minderheiten», i Wilhelm Heitmeyer og John Hagan (Hrsg.), *Internationales Handbuch der Gewaltforschung*, Wiesbaden: Westdeutscher Verlag, s. 981–999.

Borchgrevink, Axel

«Aid Plummets as Surplus Soars» and «Conditionality and Partnership – Natural Bedfellows?» i Judith Randel, Tony German og Deborah Ewing, red. *The Reality of Aid 2002: An Independent Review of Poverty reduction and Development assistance*, Manila: IBON Books, s. 225–228.

Borchgrevink, Axel

«Den grønne revolusjonen – grønn og revolusjonerende?» i Benjaminsen og Svarstad, red., *Samfunnsperspektiver på miljø og utvikling*, Oslo, Tano-Aschehoug, 2. utgave (oppdatert versjon), s. 49–76.

Carlsnaes, Walter, red.

«Foreign Policy» i *Handbook of International Relations*, London: Sage Publications, s. 331–349.

Carlsnaes, Walter

«An Effective and Legitimate CFSP: Challenges Faced by the Constitutional Convention and the Next IGC» i *EUSA Review*, vol. 16, Winter, s. 6–7.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Comparing Council Capacity: Administrative Capacity in a Tanzanian and a Zimbabwean Council» i *Europe and the South in the 21st Century: Challenges for Renewed Cooperation*, Paris: Karthala.

Græger, Nina

«Conclusions: fourfold 'nuisance power' or four contributors to the EDSP» i Henrik Larsen, red., *The EDSP and the Nordic Countries*, s. 218–236.

Græger, Nina

«Norway and the EU security and defence dimension: a 'troops-for-influence' strategy» i Henrik Larsen, red., *The EDSP and the Nordic Countries*, s. 33–89.

Lodgaard, Sverre

«Hva har vi lært av konfliktene på 90-tallet?», foredrag i Oslo Militære Samfund, *Norsk Militært Tidsskrift*, vol. 172, nr. 3, s. 4–11.

Lodgaard, Sverre

«Internasjonal Politikk, *Quo Vadis*» – perspektiver i en verden i sterk forandring, Bulkforum Seminar 1/2002, Oslo: Norges Rederiforbund, s. 24–29.

Maurseth, Per Botolf

«Innovasjon og økonomiske sykler» i H. W. Andersen, A. K. Bruland, I. Bull, I. Kaldal og O. S. Stugu, red., *Historie, Kritikk og Politikk – Festskrift til Per Maurseth*, Historisk Institutt, Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet, Trondheim, s. 237–252.

Neumann, Iver B. og Torbjørn Knutsen

«Innledning» i Iver B. Neumann, red., *Global politikk: Krig, diplomati, handel og nyhetsformidling i praksis*, Oslo: Cappelen Akademiske, s. 9–25.

Neumann, Iver B.

«Diplomaten» i Iver B. Neumann, red., *Global politikk: Krig, diplomati, handel og nyhetsformidling i praksis*, Oslo: Cappelen Akademiske, s. 107–168.

Neumann, Iver B.

«Avslutning» i Iver B. Neumann, red., *Global politikk: Krig, diplomati, handel og nyhetsformidling i praksis*, Oslo: Cappelen Akademiske, s. 308–330.

Neumann, Iver B.

Bokserieredaktørens forord i Torkel Brekke, *Religionens makt i Norge*, Oslo: Pax Forlag, s. 7–9 (bok tre i Makt- og globaliseringsutredningens serie).

Neumann, Iver B.

Bokserieredaktørens forord i Ståle Ulriksen, *Den norske forsvarstradisjonen. Militærmakt eller folkeforsvar?* Oslo: Pax Forlag, s. 9–13 (bok fire i Makt- og globaliseringsutredningens serie).

Neumann, Iver B.

«This Little Piggy Stayed at Home: Why Norway is not a Member of the EU» i Lene Hansen og Ole

Wæver, red., *European Integration and National Identity. The Challenge of the Nordic States*, London: Routledge, s. 88–129.

Neumann, Iver B.

«Harnessing Social Power: State Diplomacy and the Land-Mines Issue» i Andrew F. Cooper, John English og Ramesh Thakur, red., *Enhancing Global Governance: Towards a New Diplomacy?* Tokyo: United Nations University Press, s. 106–132.

Neumann, Iver B.

«Europe's Post-Cold War Remembrance of Russia: *Cui Bono?*» i Jan-Werner Müller, red., *Memory and Power in Post-War Europe. Studies in the Presence of the Past*, Cambridge: Cambridge University Press, s. 121–136.

Neumann, Iver B.

«USSR to Gorbachev to Putin: Perestroika as a Failed Excursion from 'the West' to 'Europe' in Russian Discourse» i Michael af Malmberg og Bo Stråth, red., *The Meaning of Europe*, Oxford: Berg, s. 191–214.

Neumann, Iver B.

«Kosovo and the End of the Legitimate Warring State» i Sergei Medvedev og Peter van Ham, red., *Mapping European Security after Kosovo*, Manchester: Manchester University Press, s. 66–81.

Osland, Kari M.

«Rwanda. Landprofil. I: Fellesrådet for Afrika», *Media, Makt og Demokrati*, Oslo: Fellesrådet for Afrika, s. 327–328.

Selliaas, Andreas

«Kaliningrad og Litauen og utvidelsen av EU og NATO», *Udenrigs*, vol. 57, nr. 3, s. 25–30.

Skyner, Louis

«The Codification of Private Law: the Case of the Private Property Right to Land» i F. Feldbrugge, red., *Law in Transition*, vol. 52.

Stokke, Olav

«Policy Coherence in Development Cooperation: Vision or Reality?» i *Foreign Aid and International Relations*, China Academy of Social Sciences, Institute of European Studies, s. 33–56.

Thune, Henrik og Ståle Ulriksen

«TV-titteren» i Iver B. Neumann, red., *Global Politikk: Krig, diplomati handel og nyhetsformidling i praksis*, s. 237–307.

Thune, Henrik og Ståle Ulriksen

«Prestige and penance through peace – Norway as an allied activist» i Ann-Sofie Dahl og Norman Hilmer, red., *Activism and (non)alignment*, Stockholm: Utrikespolitiska Institutet, s. 113–137.

Ulriksen, Ståle

«Geopolitiske refleksjoner ved etterkaldkrigens slutt», *Norsk tidsskrift for sjøvesen*, vol. 117, nr. 5, s. 14–20.

Rapporter i egne rapportserier**Andvig, Jens Chr.**

Remarks on Private-to-private Corruption, NUPI-notat nr. 635, Oslo: NUPI, 11 s.

Andvig, Jens Chr.

Transition from socialism – the corruption heritage, NUPI-notat nr. 636, Oslo: NUPI, 62 s.

Bjørge, Tore

Exit Neo-Nazism: Reducing Recruitment and Promoting Disengagement from Racist Groups, NUPI-notat nr. 627, Oslo: NUPI, 33 s.

Brandvoll, Jorunn

From Apparatchik to President – From Businessman to Khan. Regime Transition and Consolidation in the Russian Republics of Buryatia and Kalmykia, NUPI-rapport nr. 271, Oslo: NUPI, 109 s.

Grünfeld, Leo A.

International R&D Spillovers and the Absorptive Capacity of Multinationals, NUPI-notat nr. 628, Oslo: NUPI, 34 s.

Grünfeld, Leo A.

Multinationals Searching for R&D Spillovers: A Survey of the Literature, NUPI-notat nr. 629, Oslo: NUPI, 34 s.

Grünfeld, Leo A.

International R&D Spillovers and the Effect of Absorptive Capacity: An Empirical Study, NUPI-notat nr. 630, Oslo: NUPI, 33 s.

Maurseth, Per Botolf

Divergence and dispersion in the Russian economy, NUPI-notat nr. 632, Oslo: NUPI, 35 s.

Maurseth, Per Botolf

Economic Convergence through Savings, Trade and Technology Flows. Lessons from Recent Research, NUPI-notat nr. 631, Oslo: NUPI, 34 s.

Maurseth, Per Botolf

Geography and growth – some empirical evidence, NUPI-notat nr. 623, Oslo: NUPI, 27 s.

Medin, Hege og Arne Melchior

Learning, Networks and Sunk Costs in International Trade. Evidence from Norwegian Seafood Exports, NUPI-rapport nr. 272, Oslo: NUPI, 107 s.

Melby, Svein

Hegemonens hamskifte. Bush, 11. september og amerikansk utenrikspolitikk, NUPI-rapport nr. 270, Oslo: NUPI, 89 s.

Melby, Svein

Sivil-militær splittelse og amerikansk sikkerhetspolitikk, NUPI-notat nr. 625, Oslo: NUPI, 44 s.

Melchior, Arne

EUs utvidelse og handelsvilkårene for norsk fiskeeksport, NUPI-notat nr. 639, Oslo: NUPI, 14 s.

Melchior, Arne

Industrial heterogeneity of the ICT Industry: An exploratory survey on Norwegian firms, NUPI-notat nr. 641, Oslo: NUPI, 23 s.

Melchior, Arne

Rammevilkår for norsk fiskeeksport, NUPI-notat nr. 640, Oslo: NUPI, 24 s.

Melchior, Arne

Sunk costs in the exporting activity: Implications for international trade and specialisation, NUPI-notat nr. 634, Oslo: NUPI, 18 s.

Mærli, Morten Bremer

Components of Naval Nuclear Fuel Transparency, NUPI-rapport nr. 269, Oslo: NUPI, 55 s.

Mærli, Morten Bremer

Strengthening Cooperative Threat Reduction with Russia. The Norwegian Experience, NUPI-notat nr. 633, Oslo: NUPI, 46 s.

Rieker, Pernille

From territorial defence to comprehensive security? European integration and the changing Norwegian and Swedish security identities, NUPI-notat nr. 626, Oslo: NUPI, 48 s.

Thune, Henrik og Ståle Ulriksen

Norway as an Allied Activist – Prestige and Penance through Peace, NUPI-notat nr. 637, Oslo: NUPI, 27 s.

Wiig, Henrik

Virkninger for norsk fiskerinæring av en ny forhandlingsrunde i WTO. Simulerte reduksjoner i handelsrestriksjoner i den internasjonale likevektsmodellen GTAP, NUPI-notat nr. 638, Oslo: NUPI, 37 s.

Aarseth, Elisabeth

Kan valg av eksportmarked forklares med teorien om investeringer under usikkerhet? En økonomisk studie av adferden til norske fiskeeksportører, NUPI-notat nr. 624, Oslo: NUPI, 48 s.

Rapporter i eksterne rapportserier

Andvig, Jens Chr.

Globalisation, global and international corruption – any links?, The Globalisation Project 2001–2002, Oslo: UD, 116 s.

Blakkisrud, Helge og Tomasz Wacko

Report from the Observation of the Parliamentary Elections in Ukraine 31 March 2002, Oslo: The Norwegian Helsinki Committee.

Borchgrevink, Axel, Ragnar Øygard, Evelyne Lazaro og Anna Temu

Poverty-Reducing Effects of Agricultural Development in Tanzania, NORAGRIC, 30 s.

Godzimirski, Jakub M.

11 September 2001 and the shift in Russia's policy towards NATO, The Norwegian Atlantic Committee, Security Policy Library, nr. 7, 42 s.

Godzimirski, Jakub M.

«Russian and Norwegian interests in the North: Parallels and Gaps», i Gunnar Lassinantti og Lars Truedson, red., *Focal Point. North-West Russia – The Future of the Barents Euro-Arctic Region and the Northern Dimension*, Luleå.

Lodgaard, Sverre

«BICC and the changing political agenda», *BICC Bulletin*, s. 1–2.

Matlary, Janne H.

«Verdidiplomati i norsk utenrikspolitikk», *Maktutredningen*, nr. 46, 78 s.

Melchior, Arne

«Global finance: Beyond the Washington consensus», *Global Governance Studies*, Report No. 8, Oslo: Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 83 s.

Mærli, Morten Bremer

«Nuclear Terrorism: Threats, Challenges and Responses», Norwegian Atlantic Committee, Security Policy Library, nr. 8, 20 s.
<http://www.atlanterhavskomiteen.no/publikasjoner/sp/2002/8.htm>

Neumann, Iver B.

«The English School on Diplomacy: Scholarly Potential Unfulfilled?», Discussion papers i Diplomacy Clingendael: Netherlands Institute of International Relations, Working Paper nr. 79, 29 s.

Osland, Kari M.

The Law and Order Dimension – An Analysis of Kosovo, CAEC Task Force: *Comparing experiences with post-conflict state building in Asia and Europe*. CAEC, Berlin/Tokyo,

<http://www.caec-asia-europe.org/Conference/Publications/>

Selliaas, Andreas

«Russland, Litauen og Kaliningrad – tre enheter, to land, én utfordring?», Oslo: *FFI-rapport*, nr. 2002/02023, 40 s.

Selliaas, Andreas

EUs Nordlige dimensjon – i Norges interesse?, Det sikkerhetspolitiske bibliotek, nr. 6, Den norske Atlanterhavskomiteé, 16 s.

Youngs, Richard

«The European Union and Democracy in the Arab-Muslim World», *CEPS Euro-Med Working paper* nr. 2, 25 s.

Hovedfagsoppgaver

Brandvoll, Jorunn

From Apparatchik to President – From Businessman to Khan. Regime Transition and Consolidation in the Russian Republics of Buryatia and Kalmykia, Oslo: Institutt for statsvitenskap, 112 s.

Ekker, Ingrid Kvammen

Internasjonal valgobservasjon i Afrika sør for Sahara – fødselshjelp for folkestyret eller hyllest til papirdemokratiet?, Oslo: Institutt for statsvitenskap, 138 s.

Furuseth, Rita

Creating security through immigration control: an analysis of European immigration discourse and the development towards a common EU asylum and immigration policy, Oslo: Institutt for statsvitenskap, 134 s.

Hansen, Anders Karthum

Velferdsbidraget fra nye goder – teoretiske og praktiske betraktninger, Oslo: Institutt for økonomi, 52 s.

Jeppesen, Morten

Partnership and discord: Russia and the construction of a post-cold war security architecture in Europe 1991–2000, Oslo: Institutt for statsvitenskap, 141 s.

Leira, Halvard

Internasjonal idealisme og Norge: utenrikspolitisk tenkning fra Justus Lipsius til Halvdan Koht, Oslo: Institutt for statsvitenskap, 136 s.

Ulrichsen, Hanne

Co-operation among like-minded states in multilateral negotiations, Oslo: Institutt for statsvitenskap, 121 s.

Rapporter til oppdragsgivere

Borchgrevink, Axel

«Ethiopia–Eritrea: How to move from a solution of the border conflict towards sustainable peace by addressing the underlying issues. How can the international community contribute? Summary conference proceedings», rapport til Utenriksdepartementet.

Borchgrevink, Axel

«Proposal for participatory monitoring and evaluation system for World Bank indigenous peoples projects», rapport til Verdensbanken.

Borchgrevink, Axel

Evaluation of PACA's 'Suruí Health Project', Rondonia, Brazil/Avaliação do 'Projeto de Saúde' do PACA, Rondonia, Brazil. With Cibele Verani, Oslo: NUPI, 142 s.

Godzimirski, Jakub

«Russian Aluminum Report», 1/2002. Quarterly overview of the situation in Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro with focus on developments in 2001 and RusAl's place in Russian and global aluminum market.

Godzimirski, Jakub

«Russian Aluminum Report», 2/2002. Quarterly overview of the situation in Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro with focus on developments in Krasnoyarsk kray after the death of governor Lebed and on the criminal case of Aleksander Bykov.

Godzimirski, Jakub

«Russian Aluminum Report», 3/2002. Quarterly overview of the situation in Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro with focus on Russian debate on WTO membership and Oleg Deripaska's leading role in it.

Godzimirski, Jakub

«Russian Aluminum Report», 4/2002. Quarterly overview of the situation in Russian aluminum industry. Risk assessment for Norsk Hydro with focus on Russian energy sector, its reform and role of the Russian aluminum industry in this process.

Godzimirski, Jakub

«Russian Aluminum Database». Electronic database containing information on developments in Russian aluminum industry. More than 250 records on Russian companies, actors and developments in 2001-2002.

Risnes, Brynjulf

Rapport til Østersjørådet om prosjektet «EuroFaculty».

Selliaas, Andreas

«Nye utfordringer i Østersjøområdet», rapport til Forsvarsdepartementet.

Thingelstad, Grete

«Training for peace in West Africa: a feasibility study», rapport til UD/Norad Oslo: NUPI.

Thune, Henrik

«USA vs. Irak: Kommer det en fase II i USAs terrorkrig», aktualitetsnotat til Statoil.

Toje, Asle

«A Nordic Competence Network for Greece and the Balkans», Feasibility Study on behalf of the Eleni Nakou Foundation.

Populærvitenskapelige artikler

Blakkisrud, Helge

«Russland 10 år etter – noen myter og fakta», *Hvor hender det?*, nr. 13, 4 s.

Eide, Espen Barth

«EUs internasjonale rolle», *Hvor hender det?*, nr. 22, 4 s.

Eriksen, Stein Sundstøl

«Zimbabwes skjebnevalg», *Hvor hender det?*, nr. 19, 4. s.

Furuseth, Rita

«Regionenes Europa?», *Hvor hender det?*, nr. 3, 4 s.

Karamé, Kari

Bidrag til dreiebok for permanent utstilling om kvinners innsats for forsvaret i Norge, ved Håkonsvern, Bergen, 40 s.

Lodgaard, Sverre

«Amerikansk unilaterisme», *Hvor hender det?*, nr. 6, 4 s.

Lodgaard, Sverre

«Russland og NATO», *Norges Forsvar*, nr. 6, s. 45.

Lodgaard, Sverre

«Fredsprisen 2002: Jimmy Carter», *Hvor hender det?*, nr. 11, 4 s.

Matlary, Janne Haaland

«Den Hellige Stol: En unik aktør», *Hvor hender det?*, nr. 15, 4 s.

Melbye, Renate

«Aust-Timor. Fred og sjølvstende i Asias fattigaste land?», *Hvor hender det?*, nr. 5, 4 s.

Melchior, Arne

«Global ulikhet», *Hvor hender det?*, nr. 23, 4 s.

Mærli, Morten Bremer

«Nuclear Security Cooperation with Russia – Lessons Learned», paper presented on the Seminar on Cooperative Threat Reduction in the 21st Century, Oslo, 1. juni.

Mærli, Morten Bremer

«Terrorists and Crude Nuclear Devices», paper presented at the Pugwash Workshop on Tactical Nuclear Weapons, Sigtuna, Sweden, 24.–25. mai.

Mærli, Morten Bremer, Eldri Naadland Holo og Ole Reistad

«Establishing 'Design Basis Threat' in Norway», paper presented at the EU High Level Scientific International Conference on Physical Protection, Salzburg, Austria, 8.–13. September.

Selliaas, Andreas

«Estland, Latvia og Litauen og NATO», *Kortinfo*, nr. 11, Den norske Atlanterhavskomiteé.

Sending, Ole Jacob

«Comparative Workshop», Stanford University, USA. 20. november. Paper: «The organization of knowledge production».

Sjaastad, Anders C.

«The Experience of Norway in the Parliamentary Control of the Armed Forces», paper/lecture presented to the Conference on Parliamentary Oversight of the Security Sector in Bosnia and Hercegovina, Sarajevo 9.–11. april.

Sjaastad, Anders C.

«NATO Enlargement», paper/discussant presented to the Study Group on the Future of NATO, PFP Consortium, Ankara, Turkey, Bilkent University, 10.-11. oktober.

Toje, Asle

«The Arms Control Regime Under Pressure: WMD Proliferation and the War Against Terror», *Kortinfo*, nr. 4, Den norske Atlanterhavskomiteé.

Toje, Asle

«Live to Fight another Day? – Non-Lethal Weapons and the Future of Armed Conflict», *Kortinfo*, nr. 10, Den norske Atlanterhavskomiteé.

Toje, Asle

«Norwegisches Gas noch in hundert Jahren», *Norwegen Portal*, Wirtschaft, 30. januar.

Windheim, Ivar

«Norsk bistand gjennom femti år», *Hvor hender det?*, nr. 20, 4 s.

Ulriksen, Ståle

«Norge, Nato og krigen mot terror», *Forsvarets Forum*, vol. 23, nr. 17, s. 5.

Ulriksen, Ståle

«Non-great power actors in Revolutions in military affairs. Lessons from the experience of the Scandinavian states in the naval revolution», paper presentert på *The RMA-workshop of the Nordic research program on security*, København 3. juni.

Ulriksen, Ståle

«Den sikkerhetspolitiske utviklingen og utfordringer for landmakten», paper presentert på Landmaktseminaret.

Ulriksen, Ståle

«Geopolitisk utvikling, sikkerhetspolitiske og militære trender», paper presentert på Luftforsvarets ledelseseminar, Leangkollen, 20. august.

Ulriksen, Ståle

«Military Europe: Capabilities and Constraints», paper presentert ved ESDP, Democracy Workshop on Peacekeeping, Oslo 20.–22. april.

Ledere, kommentarer, anmeldelser, kronikker o.l. publisert i tidsskrift**Blakkisrud, Helge**

«Nordisk Østforum skifter utgiver», leder, *Nordisk Østforum*, nr. 1.

Blakkisrud, Helge

«Nasjonen som konstruksjon», leder, *Nordisk Østforum*, nr. 2.

Blakkisrud, Helge

«Hvorfor gikk Sovjetunionen i oppløsning?», leder, *Nordisk Østforum*, nr. 3.

Blakkisrud, Helge

«En ny europeisk revolusjon?», leder, *Nordisk Østforum*, nr. 4.

Borchgrevink, Axel

«Indigenous Peoples and Development Programmes», bokanmeldelse i *Forum for Development Studies*, vol. 29, nr. 2, s. 408–413.

Flikke, Geir

Anmeldelse av Georg W. Breslauer's bok *Gorbachev and Yeltsin as leaders* og Roger D. Markwick *Russias Stillborn Democracy? From Gorbachev to Yeltsin*, *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 3, s. 371–377.

Godzimirski, Jakub M.

Anmeldelse av Mikkel Vedby Rasmussens bok (2001) *Jo flere, jo bedre? Perspektiver på NATO's anden utvidelse*, *Nordisk Østforum*, nr. 3, s. 333–336.

Maurseth, Per Botolf

«Hva gjør oljepengene med oss?», bokanmeldelse av Arne Jon Isachsen (red.) i *Økonomisk Forum*, nr. 7, s. 37–38.

Maurseth, Per Botolf

Bokanmeldelse av Glenn E. Schweitzers *Swords into Market Shares: Technology, Economics and Security in the New Russia*, *Europe-Asia Studies*, vol. 54, nr. 6, s. 991–992.

Medin, Hege

Anmeldelse av boken «Globalisering, næringslokalisering og økonomisk politikk» i *Økonomisk Forum*, nr. 9, s. 58–59.

Melchior, Arne

Bokanmeldelse av Bent Sofus Tranøy og Øyvind Østerud, red., *Mot et globalisert Norge? Rettslige bindinger, økonomiske føringer og politisk handlingsrom*, *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 1, s. 113–124.

Neumann, Iver B.

Bokanmeldelse av Jørgen Stauns *Mellem kantiansk patriotisme og politisk romantik. Det tyske stats- og nationsbegreb i to århundreder*, *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 1, s. 111–112.

Neumann, Iver B.

Anmeldelse av James C. Scotts, *Norsk Antropologisk Tidsskrift*, vol. 13, nr. 1–2, s. 96–98.

Neumann, Iver B.

«A Treat on Treaties», anmeldelse av *Encyclopedia of Historical Treaties and Alliances*. Volume 1: *From Ancient Times to World War I*. Volume II: *From the 1920s to the Present* av Alan Axelrod og Charles L. Phillips, *Security Dialogue*, vol. 33, nr. 2, s. 244–246.

Neumann, Iver B.

«From the Outgoing Editor», leder, *Cooperation and Conflict*, vol. 37, nr. 1, s. 5–7.

Neumann, Iver B.

Anmeldelse av Antti Ruotsalas bok *Europeans and Mongols in the Middle of the Thirteenth Century: Encountering the Other*, *Nordisk Østforum*, vol. 16, nr. 3, s. 325–327.

Nustad, Knut G.

«Explorations of the state: considerations from critical anthropology/ethnography», *EASA newsletter*, nr. 34, s. 3–4.

Nustad, Knut G.

«Internasjonal politikk og utenrikspolitikk i Afrika sør for Sahara», bokanmeldelse i *Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 2, s. 247–250.

Nustad, Knut G.

«The myth of development (de Rivero)/The Illusion of Progress (Gillespie)», bokanmeldelse i *Development in Practice*, vol. 12, nr. 2, s. 232–234.

Risnes, Brynjulf

Anmeldelse av Caroline Taubes *Constitutionalism in Estonia, Latvia and Lithuania – A Study in Comparative Constitutional Law*, *Nordisk Østforum*, vol. 16, nr. 1, s. 116–118.

Risnes, Brynjulf

Anmeldelse av boken *Courts and Transition in Russia – The Challenge of Judicial Reform*, *Eurasia Studies*.

Selliaas, Andreas

«Internasjonal styring av konfliktområder», bokanmeldelse av Outi Korhonen og Jutta Gras' *International Governance in Post-Conflict Situations, Mennesker og rettigheter*, vol. 20, nr. 3, s. 95–98.

Selliaas, Andreas

Bokanmeldelse av Jay Coakley og Eric Dunning (red.) *Handbook of Sport Studies, Internasjonal politikk*, vol. 60, nr. 2, s. 240–247.

Stokke, Olav

«Introduction», *Forum for Development Studies*, vol. 29, nr. 1, s. 3–4.

Stokke, Olav

«Introduction», *Forum for Development Studies*, vol. 29, nr. 2, s. 263–264.

Thorenfeldt, Gunnar

«Armenia. Jakten på Nansen», *Dagbladets helgemagasin*, 16.11, s. 40–44.

Thune, Henrik

Anmeldelse av Michal Cox, red., *E.H. Carr. A Critical Appraisal, Cooperation and Conflict*, vol. 37, nr. 1, s. 109–110.

Toje, Asle

Introduction: «Ethics in Foreign Policy», *Cambridge Review of International Affairs*, vol. 15, nr. 1, s. 7–8.